

Különös figyelemre méltó!

Dr. Forti-féle sebtapasz

mely rendkívüli gyógyereje, el-
ozlató, érlelő s fájdalomt-csi-
lapító hatása által leggyorsabb,
legbiztosabb és egyszerűbb
gyógyes gyógyulást eszközöl
különmű bajokban. Egy cso-
mag ára 50 kr. nagyobb cso-
mag 1 frt. használati utasí-
tással együtt postán küldve 20 krral több.

Központi küldeményező raktár Budapestben:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál
Bécsben: Pleban Xav. Ferenc a régi cs. k. tábori gyógyszerárban, Freung 7. sz., Scharrer
Konrad gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R.
Bräunerstrasse 6. sz., Bruno Raabe, Továbbá Wilhelm Fer. és társ.
III. Landstrasse, Linkebahngasse 3. Drogistákul. Prágában: Fürst
József a 'fehér angyalhoz' címzett gyógyszerárban, Porc 1071. II.
Gracóban: Medwed A. a 'szerecsenhez' címzett gyógyszer. a Múrtén-
Budapecsten: Altvirth J. városi gyógytárban, városházán, Schen-
bott K. úv. a 'nagy Kristófhoz' címzett gyógyárban, Kristóftér-
sarkán. — Pillich Fr. gyógyszer. Dorottya-utca. — Urbán J. király-
utca 93. sz.; továbbá Thalimayer és Seitz, nádor-utca, Kochmeister
Fr. utódainál, nagy (3) korona-utca 22. sz. Nerada Nádor, hátvani
utca 7. sz. Drogistákul. Tolossy J. városi gyógyszer. a váro-
Vlassek E. gyógyszerésznél a Krisztinavárosban, Jánosóter. Frum J.
gyógyszerésznél Virváos, fő-utca, Moldoványi J. gyógyszerésznél,
Városváros, fő-utca. Elendörfer G. gyógyszer. Tabánban (Kácsváros) tem-
plonóter, és Dévay Széllőy J. gyógytárban, Krisztinaváros, városmaj-
utca. Acson: Kratochvíl József Aradon: Rozsnyai M. és Schaffer
A. gyógyszer. Balaton-Füredon: Orbán J. Balassa-Gyarmaton:
Havas Gy. és Horvay K. B. Csabán: Varsány B. Berettyó-Ujfa-
lun: Tundossy G. Csápnak: Csabai Gy. Debreczenben: Dr. Roth-
schnek V. E., Tassay K. Götl. N. Orvényi O. Mihalovits István és
Murakózy K. Duna-Földvár-on: Nádhera P. Egerben: Köllner Ló-
vász és Budai Lajos gyógyszer. Eperjesen: Krivos Gy. és Korn V.
Ereklujvárott: Conlequer J. Gyöngyösön: Maros N. és Baruch J.
Győrött: Stirling K., Lippóczy M. és Mehlachmidt J. H-Hadháson:
Farkas Odón. Hunton: Kerestess S. és Schmidt K. Jászberény-
ben: Moriz J. és Murakózy K. Kaposváron: K. Kaposvári K.
Csallner V. és Babochay K. Karcag-on: Báthory B.-nál. Kassán:
Gallik G., Wandraschek K., Megay G. és Hegedűs L. Késmárkon:
Generisch C. A. Kis-Várad-on: Khudy J. Komáromban: Schmidt-
bauer A. Kirchner M. és Kovács A. Kő-Madassan: Jón K.
Léván: Medveczy S. Losoncon: Kirchner D. és Pokorny L. Me-
ző-Kövesden: Fridly B. M.-Túron: Csippek E. Mező-Kásony-
ban: Ratz Gyula. Mező-Kovácsán: Kiss P. Miskolcon: Dr.
Racz Gy. Dr. Szabó Gyula. Kuncz J. és Ujházy K. Mitterteich-
en: Kratochvíl A. M.-Kárisán: Prager Béla és Belus J. M.-Károlyban:
Füleky P. és Hrabz Kőröscsáky L. M.-Kőröscs: Medveczy Gy.
Magyarszombat-on: Gecsegyri B. M.-Várad-on: Huzella M., Molnár
J. és Herings S. M.-Várad-on: Koranyi J. Sopronban:
és Kovács S. Nagy-Kállon: Hvezda K. Pakson: Malatinszky S.
Pécsen: Sipicz J. Pósonyban: Erdy István Putnokon: Fekete
N. Eimaszombat-on: Hamallár K. Rozsnyón: Pósch J. gyógyszer.
Gröbkei és Hirsch J. N. S.-A.-Ujhegyen: Medveczy J. Sopronban:
Gráner J. Sümegben: Stamborsky L. Szathmaron: Bosin J., Dr.
Lengyel M. és Lityer E. Szegeden: Kovács Albert. Sz.-Fehérvár-
rott: Braun J., Döbela Gy. Székelyhádon: J. és Szendrői Gy.
P. Szentesen: Várady L. és Podhradsky L. Szepes-Szombat-on:
Gréb J. Szolnokon: Keskésy P. Szombathelyen: Rudolf A. Tar-
pán: Monó I. Temesvárott: Tarcay L. és Jahner C. M. Tésón:
Kysoson Gy. T. Ujalon: Rozsnyó G. Rozsnyón: Pósch J. gyógyszer.
Brassón: Gyertyánfi és Társai. Deesen: Roth P. Holozsvárt:
Valentini A., Wolf J. és Dr. Ember Bogdán. Kőzi-Vásárhelyen:
Kovács P. M.-Vásárhely: Bucher M. Szepl-Szent-Györgyön:
Béleg E., Ötves P. és Barabás F. Szécsényen: Grün J. V. Vajda
Kunyadon: Dr. Juchó F. Románában: Jassyban: Engel J. a
'koronához' címzett gyógytárban. Ruzi de Vedeiben: Váro K.
gyógyszerész. Vasútiiban: Orlyusky E. gyógyszerész.
Ezen kitűnő hatás, nem elégé ajánlható gyógytapsz készí-
tője PORTI LASZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és
minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartomá-
nyok számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyv-
áránál Bécsben I., Stephansplatz Nr. 6.

OLCSÓ KÖNYVTÁRSzerkeszti: **GYULAI PÁL.**

Legújabb megjelent füzetek.

214. füzet. **Planché Gusztáv. Művészek csarnoka.** (Ra-
fael, Michel Angeló, Leonardo da Vinci.) Fran-
ciából fordította Szász Károly. Füze 30 kr.
215. **Tibullus elégiái.** Fordította, bevezetéssel és
jegyzetekkel ellátta Csengeri János. Füze 40 kr.
216. **Petrarca összes szerelmi szonettjei.** For-
dította és magyarázatokkal ellátta Radó Antal.
Füze 80 kr.
217. **Szász Károly. Schiller. Élet- és jellemrajz.**
Füze 30 kr.
218. **Storm Tivadar. A kastélyban.** Beszély. Né-
metből fordította Balla Mihály. Füze 20 kr.
219. **Cornelle Péter. Cinna vagy Augustus ke-
gyelme.** Trágédia öt felvonásban. Franciaából
fordította Pajor István. Füze 40 kr.
220. **Cruozor költeményei.** Füze 40 kr.
221. **Racine. Athalia.** Trágédia öt felvonásban. —
Franciaából fordította Csiky Gerg. Füze 20 kr.
222. **II. Fülöp.** Prescott nyomán Szász Károly. —
Füze 30 kr.
223. **Schiller kisebb prózai irataiból.** Aestheti-
kai értekezések. Németből fordította Zöllner Béla.
Füze 30 kr.
224. **William Brough. Flipper és Nobbler.** Vig-
játék egy felvonásban. Angolból fordította Csiky
Gergely. Füze 20 kr.

Előfizetésre felhívás.

Még a bor is először,
Míg ki nem forrt, — löre.
De a mustból muskátly
Leszen esztendőre.
URAMBÁTYÁM termése is
Egy évet most tölt be.
Öcsém asszony, öcsém uram,
Most igyék belőle,
Jó kedve lesz tőle!

Jubilátunk! — a tudós
Ötven éves pályán;
Harmincz éves háborút
Házak kiállván;
Jubilát már minden ember
Tíz év fordulásán;
Egy esztendő, a legelső,
Hogyne jubilálnam,
En, az URAMBÁTYÁM?

Az újévvel második évfolyamába lép **Urambátyám** s
jövőre az eddigienél is választékosabb tartalomra és nagyobb
változatosságra fog törekedni. Az eddigi alakban és nagy-
ságban, de még díszesebb kiállításban jelenik meg s mű-
vészi kivitelű képeit ezután is Jankó János, Dörre, Innocent
s mások fogják rajzolni.

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

január—március évnegyedre ... 2 ft.
január—június felévre ... 4 ft.
január—december egész évre ... 8 ft.

Az előfizetéseket legelőszörben postautalvánnyal az **Uram-
bátyám** kiadóhivatalába (egyetem-utca 4. sz.) küldendők.
Az első évfolyamból is szolgálhat még teljes számú példá-
nyokkal

Az Urambátyám kiadóhivatala.

RADAIN FÜRDŐ savanyúvíz-forrás
legtartalmasabb szikeny-savanyú-
viz. Garod kísérletel bebizonyították,
hogy a szénasav lavany a leg-
jobb és legbiztosabb gyógy-
eszköz. Készítvényben
szénvedők szá-
mára.

*
Gazdag
szénasav-szikeny-
és lavany-tartalma
által a Radaini savanyú-
viz különleges gyógyszerként
hat: köztvénynei, epe-, hólyag- és ve-
segek, arany-erdei, görvélényi, görvélényi,
sárgaságnál, gyomor-bajoknál és egy általában
hurut- és idegbajokban. Olcsó fürdők, lakások, vendéglő.
Források Budapestben: Edesguly L. és Mattoni & Wille uraknál.
Kapható minden nevesebb gyógytárban és fűszerkereskedésben.

METZ M.

Budapest, szervita-tér 5-dik szám.

Ajánlja újon nyitott

bizományi gyári raktárát

finom kézi szappanok,

illatszer, spongeya, fésű és kefe-árakban.

Eladás gyári áron.

KÖHÖGES ELLEN

Dr. FÁYKISS

szepesti kárpát-növény-kivonata egy üveg, használati uta-
sítással 75 krral, használati út-
szepesti kárpát-növény-czukorkák 35 kr.
szepesti kárpát-növény-thea 25 kr., használati út-
sítással 25 kr., használati út-
sítással 25 kr.

15 év óta a legjobb sikerrel használattak és ajánlattak: köhögés,
hurut, rekedtség, köh-hurut (számárhurut), nátház (influenza), zsi-
mellőség, lélekzati bajok, oldalszúrás, kifejlett torokgyulladás, tüdő-
gyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségekben. Valódi mi-
nőségben kaphatók magánál a készítőnél **Fáykiss József** gyógy-
szerésznél Temesvárott (Józsefváros) Budapestben: **Török József**
gyógyszerésznél király-utca 12. szám; **Thalimayer és Seitz**,
kereskedőknél **Kochmeister Frigyes** utódainál, és a legtöbb
magyarhoni gyógytárban.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent
s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok
számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyvkereskedés
Bécsben, I., Stephansplatz 6.

**GÖRÖG-RÓMAI
MYTHOLOGIA**

ÖSSZEÁLLITOTTA
CSIKY GERGELY.

(A szöveg közé nyomott képekkel.)

Ára fűzve 1 frt 20 kr., diszkötésben 1 frt 80 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski
György cs. k. egyetemi könyvkereskedés, Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6

**GYULAI PÁL
KÖLTEMÉNYEI.**

Második bővített kiadás a költő arczkével.
Fűzve 4 frt. Diszkötésben ... 5 frt 50 kr.

VÖRÖSMARTY ÉLETRAJZA.

Második javított kiadás Vörösmarty arczképpel.
Fűzve ... 2 forint.
Félbörkötésben 3 forint.

EMLÉKBESZÉDEK.

Fűzve 2 frt. Félbörkötésben 3 forint.

Tartalma: Kazinczy Ferenc. — Pálk Albert. — B. Eötvös József.
— Toldy Ferenc. — Kriza János. — Szilagyi Ede. — B. Kemény
Zsigmond. — Gróf Széchenyi utolsó levele. — B. Jósika Miklós.
— Mezős Lázár. — Kossuth levele Deák halálakor. — A Vasár-
napi Ujság 25. évfordulóján.

**KATONA JÓZSEF
BANKBÁNJA.**

Katona arczképpel. Fűzve 2 frt.
Vászonba kötve ... 2 frt 40 kr.

**EGY RÉGI UDVARHÁZ
UTOLSÓ GAZDÁJA.**

Dörre Tivadar rajzaival. Harmadik kiadás
Fűzve 1 frt 40 kr. — Diszkötésben 2 frt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent
s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok
számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyvkereskedés
Bécsben, I., Stephansplatz 6.

**KÖDKÉPEK
A KEDELY LÁTHATÁRÁN.**

REGÉNY.

IRTA
KEMÉNY ZSIGMOND.

MÁSODIK KIADÁS.

Ára fűzve 1 frt 60 kr.

2-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, JANUÁR 9. XXXIV. ÉVFOLYAN

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
{ félre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: { egész évre 6 frt
{ félre — 3 • Külföldi előfizetőknek a postai
meghatározott tétellel is csatlakozni

BAROSS GÁBOR.

Az is nyilvánvalóvá lett, hogy a
hiányzó közlekedési eszközök előál-
lítását egészen a magánvállalkozásra
bizni elhibázott dolog lenne. Hiszen
egész új életet kezdünk, ezredéves
multunk dacára új államunk lettünk,
az új államunk felé pedig, a míg meg-
szilárdulásuk jeleit nem látja, nem
fordul a külföldi tőke bizalommal,
belföldi vállalkozásra pedig számítani
ezzer meg egy okból nem lehetett,
az első ok az volt: hogy mi magunknak
nem volt pénzünk s így nem is
akadhatott vállalkozó.

Nem volt mit tenni, mint magának
az államnak ragadni kezébe a kezde-
ményezést és a saját költségén épí-
teni vasutakat. Hát biz ez eleinte
nagyon nehezen ment, tudva levén,
hogy az államnak mindent drágábban
adnak, mint azt az élelmes magán-
vállalkozó meg tudja szerezni. Az első
darabka vasutat — Pesttől Salgótar-
jánig — a vasutársaság bukása jut-
tatta az állam kezébe. Ugy nőtt az
azután végpontjából tovább, mint a
rának a lába, míg aztán évek hosszú
során részint új vonalak kiépítésével, részint
magántulajdonban levő régieknek beváltásá-
val a magyar államnak olyan tekintélyes háló-
zata lőn, mely joggal követelhetne magának az
országban a domináló szerepet.

Persze, hogy idáig eljuthassunk, az a nemzet-
nek tömörkedő áldozatára került. Kölcsönt csak
drága kamatokra kaphattunk, óriás közvetítési
díjak mellett; a megkapott pénzt se ruháztuk be
mindig a legegyszerűbben, mert épültek görbe,
családi vasutak, megállapított egységes terv nél-
kül is; aztán tapasztalatlanok levén e téren, tö-

BAROSS GÁBOR, AZ ÚJ KÖZLEKEDÉSI MINISZTER.

vasútjaiba fektetett, az igen nagy összeg: majd-
nem négy száz millió forint, sőt ha az e célra
fölvett kölcsönök beszerzési költségét is hozzá
vesszük, jóval több az ötödfélszáz milliónál. Ez
után bizony igen nagy kamatot kell fizetnünk,
melynek az államvasutak jövedelme ma még a
felét sem hozza be. És ha az államvasutaknak
nem tekintünk azt a nemzetgazdasági hasznát,
melyet a szállítási olcsóbbá, biztosabbá, rendesse-
tével a közönségnek hajjt, hanem csak jöve-
delmezésüket állítanak szembe az általuk oko-
zott teherrel, szóval, ha pusztán csak mint üzle-

tet tekintünk, — akkor bizony az alig volna jó,
annál kevésbé fényes üzletnek mondható.
Sőt az a körülmény, hogy kormány, törvény-
hozás s maga a közvélemény is, hogy úgy mond-
juk, szerelmes volt a vasutainkba s kényeztetett
gyermekének szerető tekinteti: oly bajokat tá-
masztott a magyar államvasutak üzemében,
melyek már-már pénzügyi zavarainknak egyik
állandó kitéjévé fenyegetőztek válni. Bőséges
költségek, laza ellenőrzés drágává tették az ad-
minisztrációt s utat nyitottak a vasutak cél-
jaira törvényhozásilag megszavazott
hitel áthágására, a mi természetesen
csak zavarólag hatott az ország finan-
ciára. S e baj annál veszedelmesebb
vala, mert lappangott, nyilvánosságra
nem jutott idején, s ha még tovább
is rejtőzhetik: az egész államvasuti
rendszer áldozatává eshetik.

Így álltak a dolgok, midőn 1883
elején egy fiatal ember foglalta el a
közmunka- és közlekedésiügyi minis-
teriumban az államtitkári állomást, a
kinek tevékenysége nem volt ugyan
ismeretlen a közélet egyéb térein, de
a közlekedésiügyi dolgokban még nem
nyílt alkalma ahhozértésének adni
jeleit.

Nem esoda hát, hogy Baross Gá-
bort, az új államtitkár, új államán
nem fogadta a bizalomnak valamely
nagyon bátorító előlege. Sőt ellenke-
zőleg: sokan bizalmatlanul tekintet-
tek reá s irgalmat vélt iránta gyako-
rolhatta, a ki már előre nem ítélte
el működését. Ő, mint az már e la-
pokban épen államtitkárrá kinevezte-
tése alkalmából említve volt, 1848-
ban Trencsenyben született s a
jogi tanfolyamot a budapesti egyete-
men bevégezvén, szülőhelyében lé-

pett a közpályára, mint aljegyző az ottani kir.
törvényszéknél, s midőn az ügyvédi diplomát is
megnyerte, megyei al-, majd főjegyzővé, utóbb
árvaszéki elnökké választották. Megyejében egyik
szövívője vala a hazafias pártnak s a magyar
elem ébrentartására e nemzetiégi izgalmaknak
kített helyen hírlapot is alapított, a 'Vágvolgyi
Lapok'-at, melyet hosszabb ideig szerkesztett. Po-
litikai iskolázottságának, hivatali buzgótságának és
munkaerőjének nem egyszer adta tanujelét s ezek-
nek köszönhető, hogy 1875-ben az illava-puehói
kerület országgyűlési képviselőjévé választotta.

A képviselőházba bejutván, a szabadelvű pártnak, majd meg magának a képviselőháznak is jegyzője lett, s a mellett, hogy a parlamenti küzdelmekben is sokszor vett részt, buzgó tevékenységet fejtett ki a képviselőház különböző bizottságaiban. Így tagja, majd előadója volt a közgazdasági bizottságnak, mely minőségben ő referálta az 1882-iki vámtarifát; jegyzője a delegációnak s több éven át előadója, az egyesült négyes albizottságnak; előadója, majd elnöke a közoktatásügyi bizottságnak, mely utóbbi minőségben tapintatosan vezette a legfontosabb közoktatásügyi alutások egyikét, a középiskolai törvény előkészítését, nemkülönben ama parlamenti enquete-et, a melyben a felekezeti képviselői oly heves harcot vívtak az állam azon követelményei ellen, melyeket ez az oktatásügy körül érvényesítendő gyanút állított föl.

Midőn államtitkári állását a közlekedésügyi minisztériumban elfoglalta, nem volt ő a közlekedési ügyekben annyira tájékozatlan, mint azt felőle némelyek terjesztették. Még kinevezése előtt hosszabb tanulmány-utat tett a nyugati államokban, hogy azok közlekedésügyi intézményeivel, adminisztrációjával, ügykezelésével és egész hivatali berendezésével megismerkedjék. Élenk fölfogása, gyakorlati érzéke és szorgalma lehetővé tette neki sok oly ismeret szerzését, tapasztalatot gyűjtését a magán- és közlekedésügyek terén, hogy az másnak talán évekig tartó tanulmány alatt is alig sikerül. S bár nem vala u. n. „műszaki képzettséggel” bíró szakértő, de látó köre már elég tágas és világos volt arra, hogy a közlekedésügyünk terén lappangó bajokat fölismerje és azonnal hozzá is lépjen orvoslásukhoz.

Ez akkor nagyon kockázatos vállalkozás vala. A közvélemény nem ismerte a még akkor föl nem tárt bajokat s csak külsőségekből ítélve, abban a hitben ringatta magát, hogy minden a maga rendben van. Nem kísérté hát rokonszenvel a meglevő állapotok bolygatását s az államtitkári reformterveket hajlandó vala egyéni indokokból, hatalmi terjeszkedés vágyából, újítási és feltűnési viselkedésből, stb. származóknak venni. S mivel e reformok sok személyi érdekét is érintették, — képzelhetni, mily nehéz és kényes feladat vala azokhoz mégis ragaszkodni s azokat egyfelől a vasuti, a közszolgálati, másfelől a pénzügyi célok érdekében szükségességeknek bizonyítani.

Baross. — fiatal emberben ritka jelenség, — nem zavartatta magát a hideg, mondhatni ellen-szenves fogadtatás által, melylyel egy a hivatalos tén, mint a sajátban találkozott. Rövid időn a maga kezében összpontosította a minisztérium összes teendőinek vezetését. A duna-drávai, az alföld-fiumei, az első erdélyi vasutak államiakká tétele, a Felső-Duna és a Rába szabályozása, Győr városának az árvizek elleni biztosítása, a hadászati vasutak kiépítése, a postatákarékpénztárak életbeillesztése, melyek egytől egyig kiváló fontosságú tények, főképen az ő tevékenységének eredményei.

Az államvasutak igazgatási rendszerének gyökeres átalakítása, kereskedelmi üzemek vezetésének a minisztérium hatáskörébe való szorosabb bevonása s az a tarifapolitika, mely a külföldi vámemelések nyomasztó hatását van hivatva enyhíteni s mely az államvasutaknál behozva, kiterjeszti hatását a magánkezelésben álló vasutakra is, a közlekedési vállalatok szükségleteinek hazai eszközökkel való fedezése s utóbban a vasuti szolgálat érdekében tett ama kezdeményezése, mely a vasutkezelés minden ágára ahhoz alaposan értő személyzetet lesz hivatva nevelni, a volt államtitkár nem közönséges szervező képességének s körültekintésének tanubizonyítói.

A képviselőház pénzügyi bizottságában, midőn a közlekedésügyi tárca költségvetése tárgyalatott s a tárczát, miután b. Kemény Gábor közlekedésügyi miniszter időközben visszalépett — Baross képviselte, már kész eredmények mutaták, hogy az általa létesített reformok nem csak szükségességek, hanem — a miben sokan kételkedtek — eredményesek is voltak.

Az államtitkár kimutatta, hogy mire évek óta nem volt eset, a közlekedési tárca céljaira megszavazott összegből ki fog jönni, sőt a kiadási rovathoz még megtakarítás is lehet. Kimutatta, hogy míg Magyarország, sőt Ausztria többi vasutainál a megelőző évi bevételekhez képest tetemes csökkenés mutatkozik, addig a magyar államvasutaknál, dacára a külföldi vámoknak, dacára a kholerának, mely Fiume

felé megzsibbasztotta a kivitelt, s dacára annak, hogy a múlt évben nem volt országos kiállítás, mint 1885-ben: a bevételek úgy általában, mint pályakilométerekre redukálva, emelkedtek, — a minék oka éppen a fennebb megnevezett vasutvonalak államosítása, a külső vámokat kevésbé érző vicinális vasutak és a jobb adminisztráció. S kimutatván a helyzetnek a behozott reformok rövid fönnállása óta jelentkező javulását: újra fölébresztette a már-már megingatott bizodalmat az állami vasutak jövője iránt s megerősítette a hitet, hogy vasutaink hálózata idővel nem hogy terhe, hanem éppen nevezetes bevételi forrása lesz a magyar állam kincstárának, nem is tekintve a gazdasági élet valamennyi ágának hajtott hasznát.

E számadatokkal bizonyított eredmények után alig lehetett kételkedni a Baross által kezdeményezett reformok üdvös hatásában, de abban sem, hogy a közlekedésügyi tárca élére senki más nem fog meghívattatni, mint az a férfi, a kinek ez eredmények elérésében a legfőbb része van.

A múlt év utolsó előtti napján jelent meg a hivatalos lapban kinevezetése közlekedésügyi miniszterre. Most már nem fogadták bizalmatlanul magas állásában; sőt elismerték, hogy előléptetése becsületesen meg van érdemelve s hogy közlekedési ügyeink vezetése az ő kezében jó kezekbe jutott.

ZRÍNYI ILONA.

Munkács vár udvarában
Tököltyi hős neje,
Parancsot osztogat, bár
Szíve bávala tele...
A harci gond befőtte
Fájdalmát ekkor;
De most sisakja úgy nyom,
Pánczéja úgy szorít!

Jó, hogy közel az este!...
Magán termébe lép,
S márvány-fehér karjára
Nyúgostja szép fejét...
Pánczél, sisak körülte
A padlato hever,
S a drága fűrt kibomlik
Csillámos gyöngyivel,
Asszonya lesz a hősnő,
Midőn nem látja szem,
S sok elnyomott könyűért
Kárpótlást veszen...

„Oh mily rövid öröm volt
Az én nász-örömem!
És mily hosszú a bánat,
A mely nyomán terem!
Ó vészben, harczviharban,
És én epedve honn...
Oh bár kinom díjában
Boldog volnál honom!...
De hajh, nemtődnék areza
Fátyollal fődve be!
S mindenfelé sötétül
Reményid kék ege!
S ő nem jő a vigasztal,
Hiába várom itt!...
Már álom sem vigasztal
Sőt egyre háborít!...

„Álom... minő bohóság;
S szívem mégis remeg,
Mióta vasba láttam
Én édes férjemet!...
S ah hogyha úgy valóban?
De nem, nem! Istenem!
Ilyen csapást nem ejthetsz
Szerelmes szívemen!...
És hogyha mégis úgy van...
Ti vérvó vadak!
Legdrágább kincsem érte,
Csak ő legyen szabad!...

„Szabad!” visszhangzik a szó,
S az ajtó megnyílik...
Egy halk sikó... s keblére
Szorítja Tököltyit.
„Szabad ma még; de holnap

Ki tudja Ilonám!

A német vagy töröknek
Rablánca vár rém?

Az vérdíjt tűz a fejemre,
Üldözve, mint ebet;
Ez nem hiszen szavamnak
S rablánczaval fenyeget...
Ah, nem elég, hazámat
Hogy vérben fürdötök,
Rabolva, fosztogatva:
Most fejem kell nekik!
Szakítsák, hogyha úgy kell;
Egy fővel kevesebb!
Ah mért, hogy a Szabadság
Fejtemmel elesett!
S mit építék karommal,
Utánam romba dől.
S ah mért hogy szép Ilonkám
Elhervad özvegyül!
De nem, de nem! van egy mód
Bár rá szívem remeg...
De hisz te mondtad: „értte
Legdrágább kincsemet!”
Fiad, Ferenczet értem.
Szultánnak zálogul...
Bocsáss meg szép Ilonkám!
Csak így hisz a nagyrú!

Ölyvöt lecsapni láttál
Galambra?... úgy csapott
E szó a nő szívére,
S úgy tépdés, szaggat ott.
Mely k csalja másikat meg?
A hitves az anyát?
Vagy ez a hitvest, — a ki
Oly lángolón imád?...
Keblen izzó Vezuv lesz
A kettős érzelem,
S már-már kivírja harczát
A női szerelem.

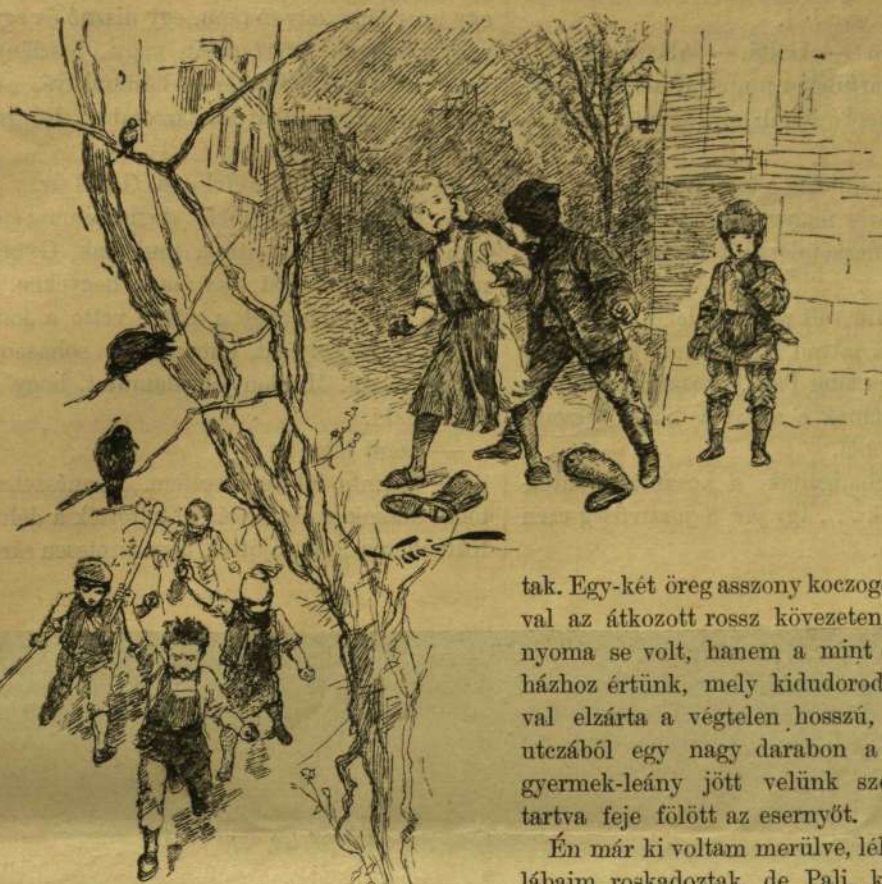
„Uram! ne büntess érte,
Ha vétkezem: de lásd!
Hogy férjem' elve-zítsem,
Pánczél, sisak körülte
Nem bírok ily csapást.
Szerelmem egy szívemmel,
Szakítsd ki gyökerét,
S én térdemen imádvá
Borulok im' eléd.
S te, szép hazám, bocsáss meg
— Oh mily kínos e vád —
Hogy keblemről letétem
Jövődnek zálogát.
Vigyétek, oh vigyétek
Legdrágább kincsemet!...

„De nem, de nem! ki fönn vagy,
Ezt meg nem engeded!...
Kölykét a fenevad sem
Dobná hitetlen el!...
S silányabb volna az, ki
Isten-képet visel?...
Ősöknek árnya ott fenn,
Rákóczy, Zrínyiek!
S te nemzetem, miattam
Nem fogsz pirulni meg...
Jó férjem oh, bocsáss meg,
Nem tarthatom szavam!...
Van a kinek felettünk
Nagyobb hatalma van;
Szerelmes hű szívemre
Békót, igát vete.
Isten kezébe sorsunk;
Teljék be végzete!”

Es elhal a szó ajkán,
A vér szívére száll.
S midőn szemét kinyitja,
Férjét nem látja már.
S nem látta őt hét évig;
De tűrve, bizva várt...

Asszony-fejen ki látott
Szébb mártír-koronát?...

ILLYÉS BÁLINT.

TAVASZI RÜGYEK.

ELBESZÉLÉS.

Irta

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

(Folytatás.)

Míg mi odakünn csavarogtunk, Pali a kamara-épület mellett összetűzött egy csizmadia-inassal és elnászpángolta hatalmasan, az inas ordítva futott végig a „golya-utczán”, a mivel föllármázta az asztalos- és pékiasokat, a diákság hatalmas ellenségeit. Menten gyülekezni kezdnek. Az elpáhol inas megszűnt bögni és visszafordult. Üldözőbe vettek bennünket nagy kiáltásokkal.

— Hajrá, agyon kell őket ütni!

A „medve-utca” szögletén Czirbusz, az óriás lakatoslegény csatlakozott az inasokhoz és élükre állt.

— Be kell őket keríteni, — mondá, — diákhúst eszünk ma gyerekek!

Aztán szétosztá a csapatot.

Az egyik rész fusson utánok a golya-utczán, a másik rész rohanjon végig a kalvária-sikátoron, hogy onnan eleibök kerüljön. Szorítsátok fiúk! Én magam pedig ezzel a fustélylyal a „percz-utczán” futok le, hogy arra felé zárjam el a meneküléseket.

Menthetetlenül körül voltunk véve. Lihegve futottunk, a frissen esett hó szinte porzott alattunk.

— Mi lesz most? — kérdém Palitól.

— Agyonütnek bennünket. Rajtunk már csak

valami ellenállhatatlan varázs a leánykában, de meg a helyzet sem engedte, hogy ellenkezsem vele. — Hahaha, — kacagott fel édesdeden, mintha ezer csemettyű csilingelne, — valóságos kis Anes. No most már upre pupos, mehet, a merre akar, nem ösmerik meg az üldözőik. Hanem a Paliért aggódom. Mi lesz azzal szegénykével? (S egész testében megremegett.)

Mindez egy percz műve volt, a mint kiléptünk az utcára, eszembe jutott megkérdezni: — Hova vigyem el aztán a kendőt és a szoknyát?

— Ejnye csaci, hát maga azt se tudja, ki vagyok én? Én a Gábel Mariska vagyok, a hol a Pali lakik.

Pali ott künn várt bennünket. Rám nézett, elmosolyodék: „Glück auf”, — kiáltá vidáman, — „csak hogy a te bőrod már aszsekurálva van, te most akár sétálhatsz hazafelé, mint egy kánok. Hanem én kotródom. Pá, pá Mariska! Ha agyonütnek, magának testádom a növénygyűjteményemet.” S ezzel megeresztette az apostolok lovait. Hop, hop! Még ugrott is néha egyet, mint a kecskék. Olyan vére volt, hogy mulattatta a veszedelem. Pedig csakugyan veszedelem volt, mert az inasok rég fenik rá a fogaikat. Aztán sem a hátuljövők, sem az előjövők nem lehetnek nagyon messze. Már hallatszanak is messziről zúrvaváros kiáltások. Jó szerencse, hogy e pillanatban egy nagy izmos kofa lépett ki egy alacsony földszinti házból, roppant kosarat emelve a hátán. Pali megpillantotta, hogy a kosár üres, egyszerre lerogyott a kövezetre roppant jajveszéléssel és sírással.

— Mi bajod édes fiam? — kérdé a jószívű asszony.

— Jaj, jaj anyó, kitértem a lábamat, végem van.

— Ne sírj no fiam, majd mindjárt bekötözöm.

— Nem, nem, ne nyuljon hozzá, jaj, jaj, nagyon fáj... hanem vegyen fel anyókám a kosárba és vigyen haza; otthon, tudom, megfizeti édes anyám a fáradságát.

— Merre lakol gyermekecském?

— A szentháromság mellett, nénike.

A becsületes anyóka lekaposolta a kosarát, beletette Palit, aztán megint fölemelte a hátára

— Fussunk, fussunk! — kiáltám — mindjárt itt lesznek.

— Kik? — kérdé a leányka ijedten.

— Üldöznek bennünket...

— Akkor fussanak az istenért.

— Hasztalan! — szolt Pali csodálatos közömbösséggel. — Az utca felső végénél is üldözőkkel jövünk szembe. Jobb, ha itt csevegünk még egy-két perczig.

— Szent isten, mit csináljunk? — tűnődék a leány elhalványodva.

— Semmit. Bánom is én. Csak a kis öcsémet sajnálom. Szegény mama kétségbe lesz esve.

— Micsoda, ez a fiucska a maga öcsese?

Végig nézett rajtam, aztán mintha egy anya lenne (pedig egyforma korú volt velem), szépen pártfogólag megsimogatta a fejemet.

— No ne feljen, ne feljen. Magának nem lesz semmi baja. Jöjjön ide a kapu alá.

Gépiesen követtem. Az ijedelem nem válogatós.

— Szerencsére egy tarka alsó szoknya van rajtam, — szolt kedves egyszerű hangján. — Vegye föl hamar!

Benyult a bundácskájá alá s a csipőjénél pepecselt valamit, majd megrázta a ruhácskáját, mire egy kék takaros alszoknya ereszkedett alá.

— Huzza fel hamar! — biztata parancsoló arezczal. — Itt van a kendőm is. Adja ide azt a buksi fejt, hadd kössöm be. Így ni! (Még egy baraczkot is adott rá tetejébe kedves pajzán mosolylyal.) — Most már elmenekülhet, az ördög sem ösmeri meg.

Hagytam magammal cselekedni mindent, volt

Az inasok gyanútlanul engedték átmenni a kofaasszonyt.

roppant erőlködéssel és szuszogással. (Ejnye de nehéz vagy édes fiam!)

A nagy kosár egészen elnyelte terhét, ropogott, csikorgott alatta, a kofaasszony kétszer-háromszor is felfohászokodék:

— «Gazdag az édes anyád fiacskám? Mert bizony egy forint sem lesz sok. Olyan kolbászok támadnak a vállaimon, hogy két hétig sem hordhatok kosarat.

Pali, ki szerényen kuporodott meg bent, gyöngében hátba lökte a kosár bordáin keresztül a kofát.

— Ne beszélgesen, néni, mert lépteket hallok; szegyelni magamat, ha valami ismerősök rajta kapnának, hogy én ülök itt.

Érezte a szagot, hallotta a lábdobogásokat a mint elcsörtettek mellette a hátulról jövő üldözők s azt is megneszelte, hogy nem messze

lépésnyire az ellenségtől, egyszerre hopp, — kiugrott a kofa kosarából.

— Hahó! hahó! — kiáltá. — Alászolgája!

Füget és számfületek mutatott nekik, s ezzel iszkiri, rohant lefelé a dombon, a hogy a két lába birta.

— Utána! — ordította a börkötös had.

A kofa, ki először nagyot bámult, hogy bir az a törött lábával ficzkádozni, rettentő átkozódásokban tört ki.

Pedig még hátra volt a fekete leves.

Mert az inasok látván, hogy most már hiába kergetnék a gyors lábu Palit, visszafordultak, és neki estek a kofának a miért a diákok kicsempészte a kelepezebből.

Elverték, meghajigolták, a kosarát lerántották és összetörték... Így jár a jószívűség ezen a gonosz világon.

első szőlőtökét, mielőtt elültette volna, megáztatta egy oroszlány, egy majom, egy disznó és egy bárány vérében. Azért aztán vagy oroszlánynya, vagy majommá, vagy épen báránykává, esetleg pedig disznóvá válhat tőle az ember. Én rendesen oroszlánynya leszek.

— Térjünk talán a dologra, Gábel úr.

— Hát jól van; egy kis «beneficiumot» csaptam a gyerekeknek, ittak, mulattak, Gyuri azt mondta, kirándulást tesz ma a hegyekre, hogy a szél kifújja fejből a gőzt; vette a kampós botját, a tarisnyáját, elment — és sohasem tért többé vissza. Minden jel odamutat, hogy megölte valaki.

— Szent Isten!

— Eleinte föl sem vettem. Természetesen a többi diákok is csavargással töltötték a délutánt. Különben este hazajöttek, természetesen sárosan,

MODERN HÁZASSÁGOK: ILLENHÁZASSÁG.

a veres torony tájékán összejöttek az előlrohánók. Képzelem mekkora szemeket meresztettek egymásra.

— Hát a diákok hová lettek?

— Csak nem nyelte el őket a föld? — kiáltá az egyik.

— Soha ennél csodálatosabb esetet! — szólott egy másik.

— Bebutak valahol a kapu alá.

— Az nem lehet, minden kapualjat megneztünk.

Káromkodtak és tanakodtak. Pali nagy élvezettel hallgatta a kosárból addig is, míg szemközt hangzott a sopánkodás, alig várta azonban, hogy a háta mögött legyenek.

Az inasok gyanutlanul engedték átmenni a kofaasszonyt. A hátul czammogó leánya — már mint én, sem tűntem fel nekik, mindössze az egyik szurtos kölyök nyujtott rám nyelvet.

Hanem a mint aztán túl volt Pali egy pár

Mi aztán szerencsésen haza értünk. Az alatt Gábel úr elbeszélte anyáknak azt a négy-szemközti dolgot.

— Feltem vele előhozakodni, — kezdé kedvetlen hangon — mert nagyon elszomorítottam magamat is, a tekintetes asszonyt is. De hiába, nem lehet a véka alatt tartani. Az imént mutattam a gyűjteményemet. Tetszik-e tudni, hogy ebből a gyűjteményből a legszebb darab hiányzik? Eltűnt. Egy diák, a ki Madridban született, Török Gyuri nevezetű (Gábel bácsi szemei könnyel teltek meg), áldott jó fiúcska volt és okos, olyan verseket írt az kérem, hogy Horatius se különbeket abban a korban. Mintegy tíz nap előtt vakációuk volt a fiúknak, nekem meg a születésem napja, ők egy albummal ajándékoztak meg, a melybe mindnyáján levették magukat, én meg egy kis bort adtam nekik, igyanak az egészségemre, pedig nem szokásom. Nem vagyok barátja a bornak. Elhibázta az öreg Noé, mert az

czafatosan mint rendesen, csak Gyuri nem jött. Kértem a többiektől, ha nem látták-e valahol? Nem. No semmi, bizonyosan valamelyik pajtásánál hál. De Gyuri másnap se jött. Most már megijedtem s legott bejelentettem az iskolai igazgatóságnál és a hatóságnál. Az eltűnt diáknak híre ment a városban, persze, mert ki is dobolták. Egy hevé-asszony jelentkezett, hogy ő látta a Gyurit künn a hegyek közt a Korpona felé vezető úton egy pajtásával, de ő bizony meg se nézte jól, nem tudja leírni a kinézését, hanem azt mondja (különös történet ez, tekintetes asszonyom), hogy az én lányom adhatna felvilágosítást a «másikról», mert Mariska épen azon az úton jött haza egy szekéren Korponáról, a hol a nagyanyjánál töltött egy hetet, tehát látnia kellett a diákokat.

— Tovább, tovább! — sürgeté a mama, gonosz sejtelmektől elborult arezezal.

— A hatóság nyomban embereket küldött Gyuri

rit nyomozni, de nem találták meg, a mi nem is könnyű dolog, mert annyi ott a hófúvás, hegy-szakadék, hogy ha egy ilyenbe talált Pali be lökni...

— Pali? az én fiam? — kiáltá anyánk szív-szakgató hangon és zokogva rogyott a divánra. Majd fölemelte fejét és felugrott. — Nem igaz, nem igaz! Hazugság, rágalom! Az én fiam nem tett ilyet. Én ösmerem, én hordtam a szívem alatt.

— No no no, — csillapítá Gábel úr, — elszóltam magamat. Boesánatot kérek, én csak a gyanút jeleztem. A gyanú még semmi, még az nem úgy van. De hát az ember azért nyitja ki a száját, hogy őszintén elmondja a dolgokat, úgy a mint vannak, vagy a minőknek látszanak.

— Mindent meg akarok tudni, — sohajtá anyám, egész testében remegve, — mindent, mindent.

— Ott hagytam el, hogy a hatóság nem talált

az ember, a ki az almafa virágjából is ki tudja nyomkodni a cseresznyeszemet, ott vacsorált nálunk, szétévezett a butorok és a csecebecsék közt, mignem keze ügyébe akadt az album a diákok arezképeivel. Nosza nyomban jegyzékbe vette a benne levő képeket. Az első lapon van Szabó Laci, a másodikon Daróczy Misi, a harmadikon Török Gyuri, és így tovább mind a huszonhárom diákomat. Hogy mire való lesz, el sem képzelhettem, de feliditáltam készséggel. Mit gondol a tekintetes asszony, mi süli ki ebből?

— Nem is képelem.

— Az sült ki, hogy másnap a Szurina komám lánykája, a kinek meg én vagyok a keresztapja, meghitta a Mariskám atyásonná. Szurina uram is otthon volt. Egyszer csak, a mint ott fecsegnek, beállít Szurinához a hevé-asszony, a ki már akkor be volt tanítva, mit mondjon. Szurina ott a lányok előtt kérdezi ki az esetet és

kicsempészte. Meg akarta menteni s épen ezzel vitte be a hinárba.

Édes anyánk szemei megüvegesedtek, ajkai szederjes színt vettek fel, majd szakgatott jajkiáltásokban tört ki, «a szivgörcs!» börgé.

— Hamar a morpium-csöppeket, — futott ki lihegve Gábel úr a szakácsnéhoz.

Összerohantak a cselédek, kifűzték és lefektették, mire mi odaértünk, bágyadtan, halaványan feküdt a Pali ágyában. Én még künn az utcán vettem le a kendőt fejemről, hámoztam ki magamat a szoknyából és a hónom alatt vittem be. Jó szerenese, mert az új kaland rossz hatással lett volna most. Így is keserves fuldokló sirásra fakadt, a mint megpillantá Palit. Gábel úr legott figyelmeztette, menjen ki. «Megölöd anyádat, ha itt maradsz.»

Egy óra múlva azonban jobban lett és Palit kívánta.

MODERN HÁZASSÁGOK: ÉRDEKHÁZASSÁG.

semmi nyomot, csak egy cserép-pipát, melyet a nebulóim a Gyuriénak ösmertek fel. Tehát csakugyan ott járt Gyuri és most már csak az a kérdés maradt fenn, ki volt a másik diák? És ha eddig olyanról volt szó, a mi a tekintetes asszonyt keserítette el, mint anyát, most már olyanról lesz szó, a mi engemet keserít, mint apát. De azért nem hallgatom el semmit, mert ez nem tréfa dolog.

— Köszönöm Gábel úr.

— A Mariska lányomat, a ki valóban Korponáról jött azon a délután, kivallattam, de ő makacsul tagadta, hogy látta volna a két diákot. Szurina András, a főkapitány azonban, a ki — melleleg legyen mondva — keresztapja a Mariskának és igen furfangos, okos ember, meg nem elégedett ezzel. Eljött egy este s szép tapintatosan kérdőre vette a lányomat. Az a mellett maradt állhatatosan, hogy senkit sem látott. Hát most már vége, ott vagyunk, a hol voltunk, de Szurina András, nem hiába keresztkomám, az

hozzá teszi: «Megösmerné-e kend azt a másik diákot, ha látná?» — «Igen is megösmerném» — mondá a hevérnő. — «De úgy gondolja meg kend szegény asszony, hogy ezzel a vesztőhelyre juttatja azt, a kire az újjával rámutat.» — «Hadd lakoljon a bűnös, tekintetes főkapitány úr.» — A főkapitány gondolkozva járkált egy darabig a szobában, aztán így szólott a lányomhoz: «Ejnye Mariska, egy jó gondolatom támadt. Apád említette, hogy egy albumot kapott a születésnapjára a diákjaitok arezképeivel, ugyan kérlek fiacskám, ne restelj haza szaladni érte, hadd mutassa meg ez a derék asszony, ki a bűnös.» A lányka megrezzent (legalább a koma azt mondja), de aztán szó nélkül haza ment az albumért s halott-halavány volt, a mikor elhozta. A főkapitány hirtelen átfutotta a lapokat s legott észrevette, hogy egy diák innen is eltűnt. Hopp, megvan a kit keresünk. Megnézte a jegyzéket s kitűnt, hogy az a Pali gyerek. Az a béka

— Félek, — vélte Gábel úr, — kárteknővé részen a jelenléte.

— Nem, nem, ki akarom vallatni.

(Folyt. következik.)

MESTERSÉGES ESŐ.

Amerikában, a rendkívüliségek hazájában, nem oly régen hire volt annak is, hogy valaki képes mesterségesen állítani elő esőt oly módon, hogy a levegőben egy léghajót villamos-ság segítségével felrobbant s így a légkört is mozgásba hozza. Az eszme különösnek látszik, azonban már többször tettek hasonló kísérleteket egészen komolyan s a régebbi időkben is. Így 1834-ben, midőn a Rajna mellett nagy szárazság uralkodott, dr. Runge azt hirdette, hogy nagy csaták után az ágyúdörgések következtében rendszeres eső esett s így most is ajánlotta az ágyúzást. A nassau herczeg parancsából megtették a kísérletet, de hiában. Mások nézete szerint az erős ágyúzás épen ellenkezőleg előzi a fellegetket,

sőt hoznak is fel példákat, midőn 1680-ban Entrées gróf s 1769-ben Cheviérs marquis ügyvezés által üzték el a vihart. Dr. Brinkmann állítása szerint Stiriában és Bajorországban a közép is hiszi, hogy az agyú zaja más vidékre kergeti a vihart, sőt valóságos perlekedések voltak már egyes községek között azért, hogy mozsárlövések által a vihart a szomszéd községbe tereltek. Arra is vannak példák, hogy a vihar erős ágyuzás közben tör ki. 1793-ban Duke angol hadihajóba, a mint Martinique bombázásával foglalkozott, villám ütött be. Paver 137 csatát sorol fel, midőn vihar állott be; e szám azonban mit sem bizonyít, mivel a vihar esetleg is előállhatott.

A tudomány bizonyítékai szerint az eső főképp nedves légtekemek felszállásából ered, melyek a magasban kiterjeszkednek, meghűlnek s így vizgőzzé alakulnak. Oly helyeken, hol a légnyomás magas, a levegő lassan süllyed le s fölmelegedve folyvást szárazabb lesz s azért a vidékeken nem fordul elő általános esőzés, ellenkezőleg az állandó szárazság az uralkodó. Az eső létrejöttére különben elegendő az is, ha a levegő a hegyoldalakon, vagy emelkedő síkságon fokozatosan megy fel, a mire kitünő példa az Amazon vidékének rendkívüli gazdagsága az esőben, mivel a délkeleti passzát szél az Andeseknél visszaverődik. Hasonló esetet találunk Indiában a Himalaya hegységgel összeköttetésben.

Ha tehát a tartós szárazság idején a levegőt, mely mintegy 300 méter magasságban van a föld színe felett, 1500 méternyire vagy még magasabbra lehetne emelni, rögtön előállana annak megsűrűsödése és az esőképződés. A levegő pedig fölhevítés által emelkedik, a mint hogy nagy tűzfűszeknél gyakran támadnak viharok. De a kísérletek mesterséges esőnek így módon előállítására is hajótörést szenvedtek. Olmsted szerint Alabamában Tuscalvosa mellett mintegy 10 hektár bokrokkal és fákkal telt területet gyújtottak meg, de eső nem támadt. Russel Sydneyben több nagy tűzfűszet jégzett fel, midőn nem támadt eső és az ő számításai szerint naponként mintegy 40 millió forint értékű kőszentet kellene nyilvánosan elégetni e helyen, hogy az esőt idézzék elő. Igen természetes, hogy így drága eső nem fizeti ki magát. Csak a nap segíthet e bajon, e hatalmas égitest, mely minden perczben oly nagy mennyiségű meleget bocsát ki, mely 130 millió köbméter vizet forrnihozhat. Igaz, hogy a föld ebből csak egy százalék 22 milliómodrészét kapja, de ez is minden perczben 228,000 millió lörő nagyságával egyenlő. Ezzel az óriási mechanikus erővel a földön minden szükséges mozgást létre lehet hozni, tehát a légrétegek emelését és az eső származását is. Ily hatalmas esőt az ember nem produkálhat és a kísérletek mesterséges eső létesítésére felülmulják erőnket. Tudjuk, hogy jó létre az eső, de nem vagyunk elég hatalmasak, hogy ezt az eljárást magunk is megtehesük.

A BÖLÉNY PUSZTULÁSA.

Az Egyesült-államok hatósága intézkedéseket tett, hogy a nagy köztársaság rónáin még találató bölények ne pusztuljanak ki egészen s egyes társaságok külön tudósokat küldtek ki, hogy néhány példányt elevenen hozzanak be az állatkertekbe és kísérleteket tegyenek a híres állat megszelídítésére.

Az intézkedésekre nagy szükség van, mivel a bölény hatalmas pusztul és ma holnap ritkává lesz. Még 40 évvel ezelőtt, midőn több millió bölény legelészett a Mississippin és a Sziklahegység közt elterülő rónákon, sőt a Pacific-vasút építéskor is, midőn a bölényesordák a vonatokat oly gyakran feltartóztatták, lehetetlennek tartották, volna, hogy az óriási mennyiségű állat ily hamar megapadjon. Ma tényleg az északnyugoti vadonokban és Texasban a Pekos folyó mentén van néhány csorda, egész vidékekről teljesen eltűnt.

Nem az indiánok ölték meg ez állatokat, még a vasutak kiterjedése által folyvást előbb nyomuló művelődés sem ártott annyit nekik, mint a bölény-vadászok sportja. E vadászok nagyobb része előkelő angolok voltak, kik kísérőikkal együtt a legjobb löfégyverekkel levén állatva, 2—3 hét alatt oly sok állatot lövöldöztek össze, a mely a környéken lakó indiánok összes téli élelmére elegendő lett volna. Az előkelő vadá-

szok természetesen nem a vadhust keresték, csak arra gondoltak, hogy minél többet lőjenek össze; a lehullt állatok ott maradtak a prairie-farkasok, rókák s ragadozó madarak eledeleül. A bölényhús oly olesó lett, hogy a rendes vadászok sem törődtek sokat vele, sőt néha még a bőr lenyuzására sem gondoltak. Nem ritka volt az az eset, hogy egyetlen vadász napjában 75—100 darabot lőtt és ártatlan állatokból és 10—12 embernek elég volt a lelőtt állatokat megnyúzni. Éveken át több ezer ily rabló-vadász járt e vidékeken és a bölények száma gyorsan apadt. Az indiánok neha felszólaltak a pusztítás ellen, feltűnt föledelelüket: de az európaiak nem törődtek vele, sőt örültek, tudván, hogy a bölény-nyel pusztul a részbőr is.

Most, midőn e pusztításnak már vége van, egész sereg ember foglalkozik azzal, hogy a leöldösött bölények megmaradt csontjait, szarvait és patáit összegyűjtse. E maradványokért tonnánként (20 mázsa) 6 dollárt fizetnek és a vasutak, melyek előbb oly nagy mennyiségű bölényhúst és bölénybőrt szállítottak, most tele vannak ily csontmaradványokkal. De még mindig sok a csont, különösen a vasutak mentén, hol régebben, midőn a bölényesordák a vonatokat feltartóztatták, az utasok seregestől vettek részt az ingyenes és veszély nélküli mulatságban, hogy a különben is megriasztott bölényeket revolverekkel lelövöldözzék. Ma már nincs eset, hogy a bölények ismét nagy számmal forduljanak elő s az indiánok, kik a földművelést s ipart még alig ismerik, már is gyakran szenvednek éhséget a főadallomány elpusztulása miatt.

A HÓDÍTÓ ROBUR.

VERNE GYULA REGÉNYE.

Fordította HUSZÁR LÁRÓ.

MÁSODIK FEJEZET.

Melyben a Weldon-Institute tagjai vitatkoznak a nélkül, hogy egyetértésre tudnának jutni.

— És a legelső a ki az ellenkezőt fogná állítani. . . .
— Igazán? . . . De pedig fogjuk állítani, ha okunk lesz rá!
— És pedig az ön fenyegetései daczára! . . .
— Vigyázzon a szavaira, Fyn Bat!
— Ön pedig az önére, Prudent bácsi!
— En azt állítom, hogy a csavar nem lehet hátul!
— Mi is! . . . mi is! — kiáltá legalább ötven hang egyszerre.
— Nem! Elöl kell lennie! — kiáltá Evans Phil.
— Elöl! — ismétlé a másik ötven hang, nem kevésbé erővel határozottsággal.
— Soha se leszünk egy véleményen.
— Soha! . . . Soha!
— Akkor hát miért civakodunk!
— Ez nem civakodás, hanem vitakodás!
Ezt bizony nem egy könnyen hihette volna el valaki, a ki a feleselést, a lármát és ordítást hallotta, a mely egy jó óranegyed óta uralkodott az ülésteremben.

Igaz, hogy e terem a legtágasabb helyiség volt a Weldon-Instituteban, e mindenekfelett híres klubban, melynek székhelye a Wallnut-utcában van, Philadelphiában, az északamerikai Egyesült-államok Pennsylvania államában.

A megelőző napon, egy gúzlampa-gyújtógató megválasztatása alkalmából, a városban nyilvános tüntetések mentek véghez; lármás meetingeket tartottak, verekedés se hiányzott. Ebből nagy izgalom támadt, a mely még nem csondecsült le és talán innét eredt a Weldon-Institute tagjainak nagy ingerlékenysége. Pedig hát csak egyszerű összejövetele volt a Ballonistáknak, a melyben a léghajók kormányzásának még akkor is érdekfeszítő kérdése felett vitakodtak.

Az Egyesült-államok ama városában történt ez, a melynek gyors emelkedése még New-Yorkét, Chicagót, Cincinnatiét és San-Franciskót is felülmulatta, — oly városban, a melynek pedig nincs kikötője, a mely nem szénbányákban vagy petroleum-forrásokban bővelkedő vidék központja, sem gyártelep, sem pedig vasúti csomópont, — oly városban a mely nagyobb Berlinnél, Manchesternél, Edinburghnál, Liverpoolnál, Bécsnél, Sz.-Pétervárnál, Dublinnál, — oly városban, a melynek parkjába beleferne Angolország fővárosának mind a két parkja, — szóval oly városban,

a mely jelenleg közel tizenkét százezer lelket számlál és magát a világ negyedik városának nevezi, London, Páris és New-York után.

Philadelphia, nagyszerű házaival és páratlan közintézetivel, csaknem márványváros. Az újvilág leghíresebb tanintézete a Collège Girard, és ez Philadelphiában van. A földgömb legnagyobb vashidja a Schuyhill folyam két partját köti össze és Philadelphiában van. A szabad-közművesek legszebb temploma Philadelphiában van. Végre a léghajózás kedvelőinek legnagyobb klubja szintén Philadelphiában van. És ha az olvasó meglátogatja velünk a klubot június 12-én este, talán fog ott némi mulatságot is találni.

A nagy teremben mintegy száz Ballonista mozgott, szaladgált, gesztikulált, beszélt, vitakodott, civakodott — persze valamennyi feltett kalappal — egy elnök, titkár és pénztárnok felügyelete alatt. A jelenlevők nem voltak mérnök. Nem, csupán kedvelői mindannak, a mi a léghajózásra vonatkozik, de szenvedélyes kedvelői és főleg elkeseredett ellenségei mindazoknak, a kik a léggömbökkel «a levegőnél nehezebb» készülékeket, röplő gépeket vagy légi hajókat és egyebet állítanak szembe. Lehetőséges, hogy e derék emberek valaha fel fogják találni a léggömbök kormányozhatóságának titkát, hanem annyi bizonyos, hogy az elnököknek nem csekély fáradságába került őket magukat kormányozni.

Az elnök, a kit Philadelphiában mindenki ismer, a híres Prudent bácsi volt. Prudent volt a családi neve. A mi a «bácsi» mellénevet illeti, ez senki se lephetett meg Amerikában, a hol az ember lehet bácsi, a nélkül, hogy volna unokaöccse vagy unokahuga. Itt bácsinak nevezik az embert, mint másutt «apónak» az olyanokat is, a kik soha se bizonyították be apai minőségüket.

Prudent bácsi tekintélyes volt és neve daczára * emlegették bátorságát. É mellett nagyon gazdag is volt, a mi még Amerikában sem ártalmas. És hogy ne lett volna gazdag, mikor a Niagara-zuhatag részvényeinek nagy része az ő birtokában volt. Akkoriban egy társaság alakult mérnökökből Buffalóban, a zuhatagok értékesítésére. Pompás üzlet volt. A hétézeröt száz köbméter víz, a mely ott másodperczenkint lezuhan, hét millió lörött képvisel. Ez az óriási erő, a mely öt kilométernyi kerületben az összes gyárak közt felosztott, évenként tizenöt száz millió franknyi megtakarítást eredményezett, s ezen összeg egy része a társulat pénztárába, különösebben pedig Prudent bácsi zsebeibe folyt. Ezenfelül nőtlen is volt és egyszerű életmódot folytatott; összes szolgazemélyzete Frycollin nevű inasából állt, a ki nem érdemelte, hogy ily bátor urat szolgáljon. Hiába! vannak ilyen ellenmondások a természetben!

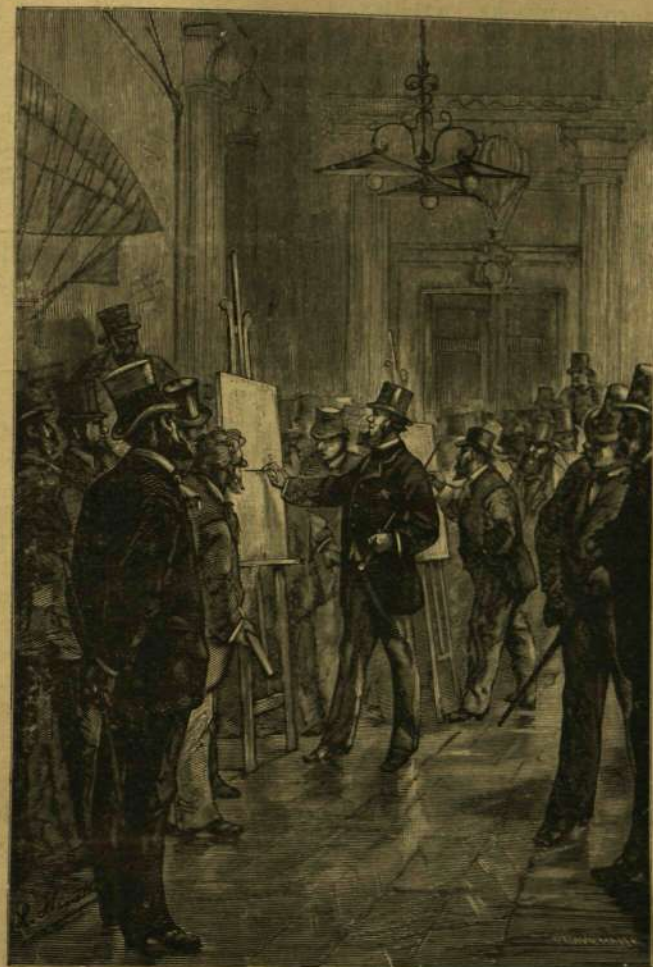
Prudent bácsi nagyon gazdag levén, igen természetes, hogy voltak barátai is; de voltak ellenségei is klubelnök letére, — egyebek közt mindazok, a kik ezt az állást irigyletek tőle. A legesküdtebb ellenségek közt illik megemlítenünk a Weldon-Institute titkárát.

A titkár Evans Phil volt, szintén nagyon gazdag ember, miután ő igazgatta a *Walton Watch Companyt*, a híres órágyárt, a mely naponként ötszáz órágepet állít elő és a melynek készítményei kiállják a versenyt a legjobb svájci készítményekkel. Evans Philt tehát a világ, sőt az Egyesült-államok legboldogabb emberei közé lehetett volna sorozni, ha nem Prudent bácsi lett volna a klub elnöke. Evans Phil is negyvenöt éves volt mint Prudent bácsi, ő is rendíthetetlen egészséggel örvendett mint ez, ő is minden kételyen felül álló bátorsággal bírt mint ez, ő se volt hajlandó — ép oly kevéssé mint ez — föléserlni a nőtleniség bizonyos előnyeit a házasság élet kétes előnyeire. E két ember arra volt teremtve, hogy megértse egymást, de nem értette meg. E mellett, meg kell vallanunk, mindkettő erőszakos jellemmel bírt, csak hogy Prudent bácsi hevesvérű, Evans Phil ellenben hidegvérű volt.

És hogyan történt, hogy nem Evans Philt választották meg a klub elnökéül? A szavazatok teljesen egyenlően oszlottak meg közte és Prudent bácsi közt. Hússzor szavaztak és hússzor nem alakult többség sem az egyik, sem a másik mellett. Ez a kellemetlen helyzet akár tovább is tarthatott volna a két jelölt életénél.

Ekkor a klub egyik tagja egy módot ajánlott a szavazatok megosztására. Ez a tag Cip Jem volt, a Weldon-Institute pénztárnoka. Cip Jem a meg-

* Prudent = óvatos.

PRUDENT BÁCSI BESZURTA A TÚJÉT.

A HARMADIK LÉGI UTAZÁS BORZASZTÓ ESÉSEL VÉGZÖDÖTT.

győződéshű vegetáriánusok, vagyis ama zöldség-
evők, az összes állati tápszeret és erjesztett folyadékok felig brahmán, félíg muzulmán száműzői közé tartozott, és mint ilyen vetélytársa volt a Niewmaneknek, a Pitmaneknek, a Wardoknak, a Davieknak, a kiket ezen ártatlan felekezet kitünőségei gyanánt tisztelnek.

Ez alkalommal Cip Jemet a klub egy másik tagja támogatta: Forbes T. Vilmos, egy nagy gyár igazgatója, a mely gyárban a cukorküldet készítésével kevelt rongyokból állítják elő, következőleg ócska fehérneműből készítenek czukrot. Forbes T. Vilmos igen tekintélyes ember volt és egyszersmind atyja két igen kedves aggszűznek, Dorottya, máskep Dole és Mártha, máskep Mat kisasszonynak, a kik Philadelphiában a legjobb társaság hangadói voltak.

Cip Jem Forbes T. Vilmos és mások által támogatott indítványának tehát az lett az eredménye, hogy határozatba ment a klub elnökének a «közép-pont» módszere által való megválasztása.

Valóban ezt a módot alkalmazni lehetne mindazon esetekben, mikor a legérdekesebb egyént óhajtták megválasztani és számos igen józan gondolkodású amerikai polgár már szándékozott is e módszert indítványozni az Egyesült-államok elnökének választásánál.

Két teljesen tiszta fehér lapra egy fekete vonalat húztak. Mind a két vonal hosszúsága tökéletesen egyforma volt, mert meghatározásánál oly szigorú pontossággal jártak el, mintha csak a legelső háromszög alapjának meghatározásáról lett volna szó, valamely fontos háromszögelési műveletnél. Miután ez megtörtént, a két papírlapot kiállították ugyane nap az ülésterem közepén, a két jelölt mindegyike fölfegyverezte magát egy hegyes tüvel és egyszerre indult el a számára kijelölt lap felé. A két vetélytárs közül az fog kikiáltani a Weldon-Institute elnökéül, a ki túját a középponthoz közelebb fogja beszurni.

A műveletnek természetesen egyszerre, mindentapogatás és keresgélés nélkül kellett megtörténni, egyes-egyedül a szemmérték biztonságát segélyével.

Prudent bácsi egyszerre szurta be túját Evans Phillel. Aztán elkezdődtek a mérések, annak ki-
puhatolására, hogy a két vetélytárs közül melyik közelítette meg jobban a középpontot.

Oh csodák csodája! Mindkét vetélytárs oly szabatosan végezte a műveletet, hogy a mérések észrevehető különbséget nem eredményeztek. Ha talán a két tíz nem állt is a vonal középpontján, annyi bizonyos, hogy mind a kettő látszólag teljesen egyenlő távolságra állt tőle.

Ennek folytán nagy zavar támadt a gyülekezetben.

Szerencsére a tagok egyike, Milnor Truk, azt indítványozta, hogy a mérések ismételjék a Perraux úr mikrometrikai gépe által rovisolt vonalzó segélyével, a melyen egy milliméter ezeröt száz részre van felosztva. Ezzel a vonalzóval, a mely egy ezredrész méter ezeröt százrészét is jelzi, újra kezdték a méréseket és miután az eredményt egy görös segélyével megvizsgálták, a következő tényállás konstatáltatott:

Prudent bácsi a középpontot haterőtszázadrész milliméternyire, Evans Phil pedig kilencz-ezeröt századrész milliméternyire közelítette meg. Így történt, hogy Evans Phil csak a Weldon-Institute titkárává lett, Prudent bácsi pedig a klub elnökéül kiáltott ki.

Háromezerszázad milliméternyi különbség, ennél több nem kellett hozzá, hogy Evans Phil szívében Prudent bácsi ellen azon gyűlöletek egyike támadjon, a melyek bár lappangó állapotban vannak, de azért nem kevésbé kelletlenek.

Ez időtáiban, a XIX. század utolsó negyedében tett kísérletek óta, a kormányozható léggömbök kérdése tett némi előmeneteket. A hajó csavarokkal ellátott hajók, a melyeket 1852-ben Giffard Henrik, 1872-ben Dupuy de Lôme, 1883-ban Tissandier testvérek, 1884-ben Krebs és Renard századosok függesztettek a hosszukás alakú léggömbökhöz, bizonyos eredményeket tüntettek fel, a melyeket nem lehet számításán kívül hagyni. De ha e gépek a saját súlyuknál nehezebb légkörben, a csavar által hajtva és a légáramlat vonalát követve, sőt ellenkező irányú áramlat daczára is visszatartható kiindulási pontjukra, következésképpen csakugyan «kormányozták» magukat — ez az eredmény csupán rendkívül kedvező körülményeknek volt köszönhető. Tágas és zárt helyiségekben, teljesen csendes légkörben, sőt másodperczenként öt vagy hat méternyi sebességgel csakugyan széláramlatban az ilyesmi megjárja, de mindent egybevetve, semmiféle gyakorlati eredményt sem érték el. Olyan áramlat ellenében, a mely a széláramlatok mozgásba hozza, vagyis másodperczenként nyolcz méternyi sebesség mellett a léggömbök körülbelül mozdulatlan maradtak volna helyeiken; másodperczenként tíz méternyi sebességgel friss szellő ellenében hátrafelé haladtak volna; másodperczenként huszonöt-harmincz méter sebességgel szél elkapta volna mint egy toll-pelyhet; másodperczenként negyvenöt méternyi sebességgel viharnál abban a veszélyben forogtak volna, hogy darabokra törnek, végre ama cyklonok egyikeben, a melyek-

nek sebessége másodperczenként meghaladja a száz métert, egyetlen darabjukat se lehetett volna megtalálni. Megszáfolthatatlanul kitűnt tehát, még a Krebs és Renard századosok nagy feltűnést keltett kísérletei után is, hogy a kormányozható léggömbök sebességét épen csak annyira sikerült fokozni, hogy egyszerű, gyöngye szellőnek képesek voltak ellentánni. Ebből az következik, hogy mindegyik lehetetlen volt gyakorlatilag érvényesíteni a léghajózás eme módját.

Bármint legyen is, a léggömbök kormányozhatóságának problémája mellett, a mely a kellő sebességgel biztosító módszer alkalmazásából áll, a motorok kérdése hasonlóképpen gyorsan előmeneteket tett. Giffard Henrik gőzgépeit, Dupuy de Lôme izomeralkalmazási módszerét lassanként a villamos motorok váltották fel. Tissandier testvérek chromsavas hamuszírral készült ütegei a léggömb sebességét másodperczenként négy méternyre fokozták. Krebs és Renard századosok dynamo-villamos gépei tizenkét lörőrejték és átlag másodperczenként hetedfél méternyi sebességet eredményeznek.

És ekkor a motorok tekintetében mérnökök és gépészek igyekeztek megközelíteni mindinkább azt az eszményt, a melyet ilyenformán lehetne kifejezni: «egy gözöl egy zsebóra-nagyságú szelencében». Lassankint csakugyan sikerült is felülmulni ama villamos oszlopokat, a melyeknek titkát Krebs és Renard századosok szigorúan megőrizték és utánuk a léghajósok olyan motorokat alkalmazhattak, a melyeknek könnyűsége erejükkel arányosan növekedett. Minden esetre elég okuk volt tehát a nekibátorodásra azoknak, a kik a kormányozható léggömbök értékesíthetőségében bíztak. És mégis hány éles elméjű ember vonakodott elismerni ezen értékesítés lehetőségét. És valóban, ha a léggömb a nála súlyosabb légen támaszpontot talál, teljesen a köröskörül levő légkörrege merül annak hatalmába jut. Ily körülmények közt, bármily hatalmas legyen is az alkalmazott hajtó erője, a gömb nagy tömege, a melyben a légköri áramlatok annyira megkapaszkodhatnak, hogy an állhatna ellent csak közepes szeleknek is! — Mindig ez volt a kérdés, a melyet azonban nagy terjedelmű készülékek segélyével igyekeztek megoldani.

A körülmények úgy akarták, hogy a feltalálók e küzdelemben egy hatalmas és könnyű hajtógép feltalálásáért, az amerikaiak leginkább megközelítették a fennebb körülírt eszményt. Egy akkoriban még ismeretlen bostoni vegyészről megvásároltak egy dynamo-villamos készüléket, a mely egy rejtélyes szerkezetű villamos oszlop alkalmazásán alapult. A legnagyobb gonddal

készült számítások és a legelkiismeretesebb szabattossággal fölvevett diagrammok azt bizonyították, hogy a készülékkel egy megfelelő nagyságú esavart mozgatva, másodpercenként huszonnyolcz-harminez méternyi sebességgel lehet elérni.

— És valóban egyszerű lett volna. —
— És nem is drága! — tette utána Prudent bácsi, mikor a feltalálónak kellőleg kiállított nyugtájára átadta a legutolsó százezer dolláros bankjegyesomót, a melyen találmányát megvásárolták.

A Weldon-Institute azonnal munkához látott. A pénz szívesen előlön az amerikaiak zsebéből, mikor olyan kísérletről van szó, a mely gyakorlati hasznossággal kecsegett. A szükséges töké befolyt a nélkül, hogy részvénytársaságot kellett volna alakítani. A legelső fölhívásra háromszázezer dollár özönölt a klub pénztárába. A munka elkezdődött az Egyesült-államok leghíresebb lég-hajósa, Tindér W. Harry igazgatása alatt, a ki számtalan légutazása közül főleg három által lett halhatatlanná. Az elsőben tizenkétezer méternyre emelkedett föl, tehát magasabban, mint Gay-Lussac, Coxwell, Sivel, Croce-Spinelli, Tissandier, Glaisher; második utazásában végigment egész Éjszak-Amerikán, New-Yorktól San-Franciskóig, több száz mérföldnyivel felülmulván ez által a Nadarok, Godardok és mások utazásait, ide nem számítva Wise Johnt, a ki ezerszázötven mérföldnyi utat tett meg Saint Louistól a jeffersoni grófságig. Végre a harmadik nevezetes légutazása borzasztó eszéssel végződött ezeröttszáz lábnyi magasságból és a merész utasnak nem történt egyéb baja csukló-fizammal a jobb kezén, holott Pilátre de Rozier, a ki csak hétszáz lábnyi magasságból zuhant alá, rögtön szörnyet halt.

Abban a pillanatban, a melyben elbeszélésünk kezdődik, már tisztán lehetett látni, hogy a Weldon-Institute erősen viszi a dolgát. Philadelphian a Turner-féle telepen már készen állt az óriási hosszúságú lég-gömb, a melynek ellentámasztási képességét rendkívül erősen sürített levegővel próbálták ki. Ez a ballon bizonyára megérdemelte az „óriás” nevet.

Mekkora volt a Nadar-féle „Géant” úrtartalma? Hatezer köbméter. Mekkora volt Wise John léggömbjének úrtartalma? Húszezer köbméter. Mekkora volt Giffard léggömbjéé az 1878-iki világkiállításon? Huszonötzezer köbméter. Hasonlítsd össze önök ezt a három léggömböt a Weldon-Institute légi gépével, mely negyvenezer köbméter úrtartalommal bír és be fogják látni, hogy Prudent bácsinak és társainak volt némi joguk büszkének lenniök.

E léggömbnek nem az lévén a rendeltetése, hogy a légkör legfelső rétegeit fűrkéssze át, nem viselte az „Excelsior” nevet, a melyvel Amerika szabad polgárai nem csekély mértékben szoktak visszaélni. Nem! egyszerűen „Go ahead” — vagyis „Előre” volt a neve és most már csak az maradt hátra, hogy igazolja is a nevet, engedelmessé válna a parancsnok minden szavának.

Ez időtájtban a dynamo-villamos gép csaknem egészen szabadalom rendszere szerint. Remélni lehetett, hogy a „Go ahead” alig hat hét alatt fel fog röpülni a levegőbe.

De, a mint láttuk, még nem volt megoldva minden gépészeti nehézség. Számos ülést igénybe vett nem csupán a csavart idomának és nagyságának megvitatása, hanem ama kérdés tárgyalása is, vajjon a csavart a készülék farán legyen-e, mint a Tissandier testvérek lég-hajójánál, vagy a hajó orrán, mint Krebs és Renard századosokénál. Szükségtelen megjegyeznünk,

hogy e vita alatt még birokra is került a dolog a két rendszer párhívei közt. Az „orrasavarosok” száma egyenlő volt a „farsavarosok”-éval. Prudent bácsi, a kinek a szavazatok megoszlása esetén dönteni kellett volna, kétségkívül Buridán tanár iskolájában nevelkedvén, még nem volt képes véleményét nyilvánítani.

Ebből az következett, hogy egyetértés nem jöven létre, a csavart sem lehetett elhelyezni. Ez igen soká tarthatott így, ha csak a kormány közbe nem lép. De, mint tudjuk, az Egyesült-államokban a kormány nem szeret a magán-ügyekbe avatkozni vagy olyasmibe keveredni, a mi nem rá tartozik. És ebben igaza van.

Igy álltak a dolgok, s nem csekély volt a veszély, hogy a június 13-iki ülés soha se fog véget érni, — vagyis helyesebben, véget fog érni, de borzasztó dukodás közt, a melyben a szóbeli sértegetéseket ököltések, az ököltéseket botütések és a botütéseket revolverlövés követen-

A LÉGGÖMBÖK KÉRDÉSE.

A HÓDÍTÓ ROBUR.

dik, de pontban nyolcz óra harminczkét perczkor egy fordulat következett be.

A Weldon-Institute egyik ajtónálloja, hidegen és nyugodtan, a hogy egy rendőrnök kell viselkednie egy viharos meeting közepette, az elnöki székhöz közeledett, az elnöknek egy névjegyet adott át, s aztán várta az utasítást, a melyet Prudent bácsi adni méltóztatik.

Prudent bácsi megfuvatta a gőzkürtöt, a mely elnöki csöngettyű gyanánt szolgált, mert még a moszkvai nagy harang se felelt volna meg a cél-nak!... De a zsvaj erre csak még inkább növekedett. Ekkor az elnök „levette a kalapját a fejeiről”, s e rendkívüli eszköz alkalmazása következtében a csönd félíg-meddig helyreállt.

— Közlendöm van! — mondá Prudent bácsi, miután óriási szzippanat burnótot csipett ki két ujjával a szelenczéből, a mely soha se hagyta el őt.

— Halljuk! halljuk! — válaszolt kilenczven-

kilencz hang, a melyek ezuttal véletlenül egyet-értettek.

— Kedves tagtársaim, egy idegen óhajtana bebocsáttatni üléstermünkbe.

— Soha! — felelé néhány hang.

— Ugy látszik, azt akarja előtünk bebizonyítani, — folytatá Prudent bácsi, — hogy a lég-gömbök kormányozhatóságát elhinni annyit, mint elhinni a legképtelenebb agyremet.

E kijelentést erős moraj fogadta.

— Hadd jöjjön be!... Hadd jöjjön be.

— Mi a neve ennek a különös egyéniségnek? — kérde Evans Phil, a titkár.

— Robur, — felelé Prudent bácsi.

— Robur!... Robur!... Robur! — ordítá az egész gyülekezet.

Es ha e sajtászerű név tekintetében egyetértés jött létre, ez csak azért történt, mert a Weldon-institute azt remélte, hogy haragjának fölöslegét e név birtokosának fejére fogja kiönthetni.

A vihar tehát egy pillanatra lecsillapult, — legalább látszólag. Egyebiránt hogyan csillapulhatna le egy vihar annál a népnél, a mely havonként kettőt vagy háromat küld át hozzánk Európába szélvészek alakjában.

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* A gyermekjáték-gyártás egyik főszékelye Sonneberg thüringiai város, melynek tízezer lakójával felülhalad lakossága csaknem kizárólag ezzel foglalkozik, sőt a környéken is ez a főüzlet, úgy hogy a 20 kilométernyire fekvő Lausehában tisztán üveg-szemeket készítenek. A gyárilag kezelt munka oly módon fejlődött ki, hogy a munkások nagyobb része — egy-egy speciális ágban tökéletesítvén magát — otthon dolgozik. Mintegy 2500 nő s leány készíti a karácsonyi bábuk öltöztetését. A városban nagy játékszerkereskedők vannak, kiknek üzlete a nürnbergi s párisi cégekével versenyez. Sonneberg irányadó a játékszer-üzletben is, utjabban mozgó s hangokat adó emberei s állati alakok nagy számmal kerülnek ki innen.

* Orvosnők már a középkorban voltak, különösen a zsidók között. 1419-ben a würzburgi püspök egy Zerline nevű zsidó nőnek adott engedélyt gyógyításokra egyházme-gyében. Ujabb korban az első nő csak husz évvel ezelőtt nyert oklevelet. Jelenleg legtöbb orvosnő, mintegy 300, az Egyesült-államokban van, nálunk mindeddig csak egy.

* Ásszonyok bibliája. Az Egyesült-államokban néhány nő egészen komolyan gondolkodik egy új biblia fordításán, melyet tisztán nők készítenének. E vállalat onnan ered, mert gyanakodnak, hogy a jelenlegi fordításokban a nőkre nézve kellemetlen dolgok, pl. az oldalborda, alma stb. az eredeti szövegben másként van. Néhány nő már is szorgalmasan tanulja a görög és héber nyelveket s a velők rokonságban levő régi nyelveket, hogy a fordításhoz azonnal hozzá-kezdjenek.

* A kínaiak ragaszkodása czopfjaikhoz oly nagy, hogy két kínai, kiknek czopfját egy amerikai börtönben büntetésből levágták, e miatt bánkódva meg-örült.

* A nevetés hangjából a jellemre is lehet következtetni. Az „A” hangot ejtők nyílt becsületes emberek, kik szeretik a társaságot, de a mellett ingatkodók és szeszélyesek. „E” hangon nevetnek a flegmatikus és melankholikus egyének. Az „I” hangot ejtők rendszeren még éretlen vagy fejletlen eszűk, de kedvesek, ragaszkodók, bár olykor félénkek és határozatlanok. A nevetés „O” hangban nagylelkűség és határozottságra mutat. Leginkább kell felni azoktól, kik „U” hangot ejtenek nevetés közben, mert ezek mogorva embergyűlölők.

Fehér zergét láttak a berni alpeseken Lenk közelében. Egy század óta jóformán az első fehér zerge ez, melyről tudomásunk van; egészen fiatal állat s egy rendes színű zergesapattal jár, távcsövön gyakran nézik.

A CZIGÁNYZENE.

Már akár van igaza Liszt Ferencnek, mikora cigányzenétől megtagadja a magyar eredetet, akár nincs, annyi bizonyos, hogy semmi sincs úgy a magyar ember lélekéhez növe, mint ez a sajtáságos, melabús, majd tomboló, majd játszan szeszélyes világa a hangoknak, mely a kopott vonó alól támad életre s élénk visszajel a puszták búhajos költészetét, az egyszerű szívek keresetlen érzeit, a kesergő szerelem édesbús szótátát. A rongyos, füstös faluvégi kalibák, hol a serdülő cigány legény az emberi társadalomtól elszigetelve éli kóborló félvad életét, sokszor voltak már ragyogó életpályáknak bölcsői, életpályáknak, melyek a kukoricaszár-hegedűn kezdődtek s fényes módban, hirméven értek véget.

Nem is képzeltető eredetibb s a maga rendtelenségében költőibb, gondatlanabb élet, mint a cigány muzsikusa, kinek az a szárazfa mindene, élete hű társa, kenyerre megkeresője, bánata megvigasztalója, öröme osztályosa. Az a festői-lyán, melyet a cigányélet romantikája nyújt, nem szűnt meg azért hálás tárgya lenni a képzőművészeteknek is, s azon a képen, melyet bemutattunk, utjabban Grund német festő adja újra vissza annak a titokteljes processzusnak a körülményeit, hogy hogyan születik a cigányzene. A barna fiú, hanyag ülésben a földre vetett szalmazsákon, merengő szemekkel csífrázza a nótát, míg társai, a bögös és a cimbalmos, figyelve hallgatják. Két kis leány néma csodálkozással lesi a szívhez szóló hangokat, melyeket a négy új kicsal a hurokból, s még a fiatal menyecske is elfeledi a kezébe vett baromfit, melyet ebédnek szánt, hogy elandalodjék a nóta búvós hangjain. Földre ejti önfelelt ábrándjában a legény pipáját is, kalapját pedig térdére fekteti, hogy jobban hűzza.

Nincs hivatalan hallgatója a jelenetnek, nincs úri tanuja; csak úgy magának kucza a rongyos művész, de ez a nóta bizonyosan több érzéssel, több őszinteséggel szól, mint ha fényes asztaltársaság előtt ötös bankók vándorolnának a leborított tányérba.

MODERN HÁZASSÁGOK.

Mióta Balzac a „Házasság physiologiáját” megírta, írók, bölcsészek, tudósok vetélkedve veszik a házasságokat vegyelemzés alá, s komoly tételeikkel elkrasztják a világot. De csodálatos, hogy mióta a házasságok a tudományos theoriák kedvelt tárgyaivá váltak, maga a házasság élet boldogsága szá-szorta ritkábbá lett.

Mézeshetek! ti röpönő tündérművei a földre szállított mennynek, hol vagytok, hová lettetek? A méz bizony már ezetté üledett bennök, a he-tek napokká, talán órákká rövidültek, a házasság prózai ügytellet lett égből szövegség helyett, melyhez a pénzdarab szótaz csengése szolgálatja a mási zenét.

Ott áll a házaselet szótárában ragyogó betűkkel ez a három szó: boldogság, szerelem, egyetértés. Néhány hét csak, s a betű kopik, s piszkosan üti ki magát a túlsó oldalon: elégedettség, unalom, viszály.

A gavallér világi, mintán vagy husz farsangnak felét végig táncolta, másik felét pedig a nem táncolók csoportjában végig ásitotta, néhány újat szennyezés párbajokban nyomorekra szabadlaltta, pár kapitális hecczel gazdagította a lapok krónikáit — egy szép reggelén tükrében megpillantja az első őszülő hajszálát. Harmincz év! milyen súlyos értelmű szó a férfi életében! Ki nem vesztett, ki nem élvezett, ki nem csalódott, ki nem szeretett vala-

harmincz évig? Ah, a férfi harmincz éve — tann rá minden 16 éves lányka — van oly érdekes kor, mint a Balzac asszonyának harmincz éve. A tisztuló világnézet, bizonyos jól álló byronizmus zománczában, a kitomboltság fáradt nyugalma és a komoly feladatok újult önérzete, egy hit, a melyet elvesztettünk, s egy hit, a melyet megnyertünk, mindez sajtáságos búvkörrel vonja be a férfirk 30 évének első szakát. De-nique, a családi tanácsok mind sürűbbekké válnak. Az ember küzd, ellenáll, vergődik még egy ideig, — de hasztalan; végre is lemond és megadja magát.

Persze ezt csak az érzélgő regényírók szerint, a kik azt szokták mondani, hogy a házasság örömeink s bánataink megfelezése. Dehogyan is az. Örömeinket szívesen megtartjuk azután is magunknak, csak bánatunk terhet tolhassuk másra. A közül a száz ok közül, melyek miatt az emberek ma megházasodnak, igen sok esetben az emberi szív legrutább önzése játszik szerepet. Ime ott a nagyvilági férj modern fotogra-

kordját adja meg rá? Hát a női tetszeni vágyás apró fogásai, melyek soha sem voltak oly elfogódottak, oly ügyetlenek, mint most a férjfel szemben? A várakozó remény, ha közelebb huzná székét, s talán még el is csévengének valamiről, a mire egy kolduspárnak is édes visszaemlékezni. Mindez nem beszél-e valami keletkező szomorú tragédiáról, melynek olyan könnyű volna feltartani még pusztító viharát? A percz, mely a kis ebédelőben egyívé hozta a férjet és nőt, talán most épen távol jövő könyveivel, sóhajaival, átkai-vaal vadjuk.

Es nincs egy szó, a mely elűzze a lesegő demónokat s fölélénkítse a rideg együttlét nyomasztó unalmát?

De van. Szárazon, kurtán hangzik, mint a mely nines ellenkezéshez szokva:

— János! A Radamant ma nagyon megiz-zadt! Nézzessen utána, adtak-e neki pokróczot?

Nézzük a másik képet; ez is modern házasság, csak hogy más fajából, a melyet a hideg számítás köt meg, hogy egy eleven rögöz kösse egy fiatal élet minden fellobbanását. Mennyi fagyos bölcseslem, mennyi rábeszélés, mennyi prózai érdek és lemondó önfeláldozás játszhatott össze, hogy ezt a viszonyt létrehozza, a melyet „okos” lépésnek ítéli a világ. Es vajjon boldogabb-e azért amannál?

Dér ül a fákön; dér ül az agg férj tisztos ősz fején. A tábornok urat asthma és köszvény kínozza, fejét kezébe hajtva ül széken; esönd van a szobában, csak egy-egy köhécselés szakítja felbe, ezernyi önvád keserűségeit elevenítve fel a mint a rideg, örömtelen jelenből sóhajtva téved a multba vissza, csak azért, hogy még sivarabb emlékeken legeltesse fáradt képzeletét.

Künn sétáló tömeg, deli lovasok, eszevegő úri nép a sétat-út ritkás fái közt; benn egy váddal, szemrehányással teljes családi kép néma egyhangúsága. Gyermek-kacaj nem üditi fel a két kihült szív sivar egyedüllétét, boldog visszaemlékezések nem aranyozzák be a multnak képét. A még fiatal nő szemei félénk kíváncsisággal, titkolt vágygyal tapadnak az irigy ablakra, mely elzárja előle azt az üde, kacagó világot s kötelessége szegődött rabjává teszi a mogorva beteg férj oldala mellett. Ah! kétszeres rabság, melyben mosolyt kell színelnie, midőn szíve gyötrelmekből vérzik a bűnös remények közt tengődve várnia a szabadság perczét, mely feloldja lánczeit.

Es lelke előtt elvonul tán a szülői ház szomorú képe is, melyben nélkülözések közt serdült igéző szűzzé csak azért, hogy áruba adott boldogsága árán családjának kényerét vásároljon. Látja a szegény apa homlokán átvonuló felbőket, hallja a kis testvérek kéré rimázkodását, megdöb-bent az anya könyektől aszott szemében felvil-lanó nagyra vágyás örögi mosolya s keblében undor küzdi le a természet legszenetesebb érzeit. Aztán egy gyűrű hűzódott lassan ujjára, hidegen, simán tekerözve mint a kigyó. S az a gyűrű megölte szívét. Visszagondol a telpelődések közt átvirasztott éjkekre, a haragos tekintetekre, melyek gyilkos szemrehányással tapadtak rá; a szomszédasszonyok irigy sopánkodására, a mint egymásközt suttogták, „mekkora szerencse”; az első selyemruha álnok subogására, a mint csábítva fogja át tagjait a gonosz csalafaságú suttogja: „illünk rád, ne vess el”, a gyémántok hazug káprázatára, a mint inceselkedve mondják: „hadd tanuljunk szemeidől ragyogni”; a koros udvarló szánalmas alakjára, a mint boldogságtól túlfáradva fűrészi csókkal kezét s száraz csontjait megrop-pannak a mint térdre ereszkedik előtte, — s ki

CZIGÁNYZENE. — GRUND FESTMÉNTE.

tudja még, valahol messze tán egy megtört életre is, a ki kis szobájában, szegényes vásott kabátjában az éjjeli lámpa világánál dideregge hajl könyvei fölé s a száraz egyenetlek összefolyának könyves szemek előtt, a mint azt a rejtélyes x-et keresi, a melyet meg nem hoz neki többé semmi bonyolult művellet, semmi tudománya az elmének, az ábránd tárgyvesztett álmát, az ifjú lélek elkésett virágyírást.

Az óra egyhangú ketyegéssel méri az időt, s felhorkan néha, mintha útni akarna, aztán megdondja magát: minek végezze fölösleges munkát.

— «Milyen hideg van itt!» — nyöszörgi kedvetlenül az öreg ember.

— «Csak most szitották fel a tüzet a kandelóban, barátom; ha akarja, közelebb húzom székét.»

— «Nem, nem. Ha mondom, hideg van» — folytatja türelmetlenül a férj, aztán zsemből szemrehányással hozzátesszi: — «Tudom, hogy önnek is terhére vagyok már, tudom hogy kiállhatatlannak, zsörtölődőnek hisz...»

— «De biztosítom» —

— «Ne mondjon semmit kérem. Igaz, hogy ön nem panaszkodik, de azért tudom én a mit tudok. Persze, hogy én vagyok az oka; önnek derék, fiatal férj kellett volna, s én elég kegyetlen voltam hozzám lánczolni. De ne féljen, nem leszék háttalan s ha majd egykor...»

A monológot hosszú ásitás szakítja meg, a reszkető szempillákra álom nehezu s az ifjú nő lassan, lábujjhegyen ülő szobájába siet. Nehány pillanat múlva gyöngye köhéscelés szólítja újra vissza.

— «Bocsánat, bocsánat! Miért is zavartatta magát? Csak azt akartam kérni, hány óra?»

— «Egy negyed hét.»

— «Köszönöm. Ah! kegyed estélyi ruhát öltött? Igaz, igaz, mára megígérted, hogy színházba engedem. De látja megis, ha nem haragudnék meg, szeretném, ha ma itthon maradna. Kissé rosszúl érzem magamat, s ez az új komornyik olyan ügyetlen. Nos, nem hozná még nekem ezt az áldozatot?»

— «Ha úgy parancsolja...»

— «Pompás! Akkor hát üljön ide édesem mellém. Nem akar egy parthie sakkot? Vagy talán elbeszéljem madonna del montei élményemet?»

— «Köszönöm uram, hallgatom.»

S megindul lassan, vontatott hangon, köhésceléssel felbeszakítva a csatatörténetek sorozata. Odon szekrények halk recsenése közbe-közbe az ágyuk morajló dörméseit utánozza, míg a szű csöndes neszezéssel őrli a padló fáját. S a falon függő komor, ünnepélyes arcok néma szánsalommal tekintenek le arra a vérméltű vértanura, ki eldobta szívét, nem azért, hogy ne kelljen szeretnie, hanem hogy ne kelljen gyűlölnie egy rideg környezetben, melyben minden tárgy egy élő sirra rakott fejfa.

Nos és kedves családjának hogy szolgál egésze méltóságos asszonyom?

Ah, az apus köcsögkalapot visel s minden este sprengolja a bankot a Zöld Ökörhöz címzett vendéglő kártyaszobájában; a nagyobbik fiu már jószág s bárendező és adósságot adósságát halmoz; a kis huga énekleckéket vesz Passy Cornet asszonytól, csak a mama nem akar sehogyse civilizálódni s a szomszéd grúzlerosnénál két findza kávé közt óráig elsiratja örömeiben az ő egyetlen kincsét, büszkeségét, a ki olyan ki-mondhatatlanul nagyon boldog.

BAJZA JÓZSEF KIADATLAN KÉZIRATAIBÓL.

Bajza levele Makáry Györgyhez és «Emlékezések» című költeménye.

Makáry Györgynek szives Baráti üdvözlését Bajza.

Április elsőjén 1825.

Leveledet, mint szoktam, nem vevém sok öröm nélkül, ámbár igen rövid valál; mely miatt bocsánatot nem is nyernél tőlem, hanem ha erős hittel hinném, hogy azon benned vetett bizodal-mam meg nem csaland, mely szerént reménylek ennek utána töled, valahányszor alkalom leend, nagyobb foglatat levelet vehetnem. Névnap ki-vánásodért fogadd el szives Baráti köszönetemet. Hiszem, hogy a' névnap üdv-ohajítás csak az etiquette-nak szüleménye; azonban töled nem veszem 's nem vehetem annak, mert Barátom

vagy, 's nincs szükséged, hogy francziás hajlon-gással 's udvariasság' tónjában járulj elém.

Ki által jutott kezdedhez a 'Schedel' levele? Igen szeretném és kérék érte, édes barátom, ha te, midőn Egerben alkalmad akad, innál Schedel-nek, hogy küldene hozzád Egerbe azon esomót, melyet ő már régen elküldeni akart hozzád, de nem lett embert, a ki kihozta volna; mert én foglatosságim miatt nem találhatok Pestre menő embert. Mindazáltal csak azon esetre kérék erre, ha történetből akadna valamely jó ismerősöd, mert utánna való fáradozással terhelni nem akar-nálak. A esomó nem lenne nagy, mintegy négy könyvet foglal magába.

Schedeltől tegnap kaptam levelet. Irja, hogy Kisfaludy elmene Pestről, mert atyja a' mult hónap 26-dikán meghalálozott korának 90-d. évében és csak Április 5-d. fog visszatérni. A' mi tisztelve szeretett Károlyunk helyhezeteése most új fordulatot veend, melynek literatúránkba is nagy befolyása fog lenni, mert ő szép birtokban fog succedálni a' meghalt öreg után. Kazinezy Májusra váratik Pestre. Kovácsöcsey nem tudom mi kinézéssel Bécsbe megyen.

En tegnap érkeztem meg egy heti utazás után a Bányám — Földvárval Déva-Ványáról, hol három repitációja volt. Ha el nem volnék foglalva levelem hosszabbra terjedne, de így csak azon dalt közlöm veled, mivel megígérttem volt, melyet Kisfaludy az Aurorába fel nem veve.

Emlékezések.

Midőn az est' bíbor piránya
Széled végbúcsúval köszönt,
'S keblébe int a' völgy magánya,
Resd emlékezem, te Szent!

Ha távol csillagom sötétül,
Felém arczid tündöklenek,
Tekintet' tavaszszélűl
Mosolygnak a' kietlenek.

Grakorta bolygom szívvirulva
A hely' kies tájékaik,
Hol mennymalasztal rám simulva:
'Tied', rebegték ajkaid.

Még ott a' tó, a' hatyruferdő,
Hol tündérnek festett a víz,
'S az a' kedvelt kis jávorerdő,
Az a' szívzovó paradíz.

Most is nyugéjt leng ott a béke,
Balzamehellők a' szelek;
De szent szerelmünk' bájdíke
Pusztán grászolva csendeleg.

A frigy szét van, melyet kötöttünk —
Ellenzék felsőbb végzetek!
Te messze vándorolsz — közöttünk
Hegyek, lapályok, tengerek!

Minden tájban körül ragyogdal
A' pásztoróra' kelleme,
Midőn ajkaidról rezge a' dal
S fülelt az ének szelleme.

Hang, hang után elhalva színe,
Az elválás-percz sutogja;
'S egy ismeretlen honba tűne
Az egyesület' csillaga.

Viszontlátás! egek leánya!
Derengsz-e még egykor nekünk?
Melly percz, ah, mely vidék' viránya
Lesz egyegítő édentünk'!

A' vég előtti (penultimus) versszaknak két első és a' 4-dik versszaknak második verse meg-jobbíthatatlan rosz. Közöld gondolatidat felőle velem és közöld munkáidból is.

Élj szerencsésen, öllelek!

A' jövő Grális gyéleskor, mely Április 11-d. leend, lesz szerencsém veled össze-jöhetni.

Bajzaának e jelen költeménye így alakban még tel-jesen ismeretlen. Mint írja, a Kisfaludy 'Auróra'-jába szánta, de Kisfaludy nem vette föl. Bajza maga is érezte, hogy egy pár sor 'megjobbíthatatlan rosz'-benne, s azért az egészet újra átdolgozta s az új átdolgozás aztán meg is jelent összegyűjtött műveiben «Emlékezés» czímmel. Az itt közölt ismeretlen költemény tehát a már ismeretesnek első kidolgozása, de még nagyon is magán hordja annak a szétfolyó, lég-ben uszó, minden realismustól szigoruan tartozkodó stílnak minden vonását, a melynek eleinte Bajza is egyik képviselője volt. De másfelől rendkívül jellemző a költő fogalmazási módjára nézve. A részletes öss-zehasonlításból ki fog tűnni, hogy az itt közölt költemény és a már ismeretes «Emlékezés» írása közt mennyit változott Bajza ízlése; hogy kezdett szakítani avval az iránynyal, a melynek ifjú korában Kazinezy

és a német költők hatása alatt harezosává szegődött. De másfelől az is kitetszik, hogy a kritikus a költőben sem tagadta meg magát; a költemény eszméjét megtartá, csakhogy egészen új mezbe öltöztette s csupán az új kidolgozásban vette föl összegyűjtött művei közé. Az itt közölt költemény tehát leginkább iro-dalomtörténeti fontosságú s némi világot vet Bajza írói jellemére. Összehasonlítás végett im itt közöljük a költeményt abban az alakban is, a mint az Bajza összegyűjtött költeményeiben megjelent:

Emlékezés.

Midőn az est bíbor-sugára
Bucsuza száll a' kék hegyen,
S elcsendesül a völgy magánya,
Kedves! reád emlékezem.

Magamba' bolygom néma búval
A forrás tündér-pártait,
Hol édesen reám simúlva,
'Tied' — rebegték ajkaid.

Most is vígan zug ott a' esermely,
Balzamehellők a' szelek;
De a titkok tanúvidéke
Pusztán grászolva csendeleg.

Az édes kínos őszi alkonyt
Bájjal újra élem én,
Midőn dalod vívráza zenge
A hársak csendes éjjelén.

Hang hang után szelíden elhalt,
Ütött az óra rémesen,
S szerelmi csillagunk leszálla
Viharsötétes fellegen.

Könyvek gördültek szép szemedből,
Reszkette nyílt felém kezed,
És elválnék némán szokogva,
És szívünk mélyen vérezett.

Viszontlátás, egek leánya!
Feltűnsz-e még egykor nekünk?
Mely óra, ah! mely föld vidéke
Lesz egyesítő édentünk?

GOBLET, A FRANCZIA KORMÁNY UJ ELNÖKE.

GOBLET.

A francia köztársaság oly könnyeden cserél-gei a kormányait, mint valami piperkőcs a ka-lapját. Az 1885-iki képviselőválasztások idején 200 bonapartista és orleanista jutott be a kép-viselő-kamarába, a kik ugyan szemközt állának egymással, ha a francia trónus betöltéséről volna szó, de együtt tartanak a köztársaság meg-buktatására irányuló törekvéseikben. Mindazon-által alig lehetne valaha reményük a sikerre, ha a köztársaság többségben levő hívei egységesen összetartanának. De van közöttük egy tulzó, u. n. radikális párt, mely fóladatává látszik tenni, hogy minden kormányt ellenzéke legyen s minél több zavart idézzen elő. Ha már most ezek a monarchistákkal szavaznak a kép-viselőkamarában, mindjárt kész a kormányválság. Freycinet kabinetjét is e homlokkegyenest ellen-tétes pártoknak együttzavazása bukatta meg legközelebb, egy meglehetősen alárendelt jelen-tőségű közigazgatási kérdés alkalmából. A volt miniszterelnök megunt a folytonos tojástánczot, az örökös alkudozást s hol az egyik, hol a másik irányt tett engedményeket s daczára a marasztalásnak és annak az érvelésnek, hogy ily csekélyebb kérdés miatt (melyben azon fölül

PALISSY BERNÁT.

TÁL, KIGYÓVAL S ÁLLATI ALAKOKKAL, PALISSY MŰVE.

még le sem szavazták, mert többsége volt, csak hogy nem oly nagy, mint a minót akart) nem való lemondani, visszavonult.

Utódjának Floquet-t, a kamara elnökét emle-gették, ki hazánkban is többször fordult meg s me-leg barátsággal van a magyarok iránt. Csakhogy a francia köztársaság most egy esetleges német háboru alkalmára Oroszország szövetségét keresi, Floquet-ről pedig tudva van, hogy nagy barátja a lengyeleknek s mikor II. Sándor cár a francia-orosz nagy világháborút meglátogatta, Floquet harsányan oda kiáltott neki: «Vive la Pologne, monsieur!» («Éljen Lengyelország, uram!») Ő rá tehát, mint a kormány elnökére, ily körülmények között, gondolni sem lehetett s Grévy, a köztár-saság elnöke, hosszas alkudozás után Goblet-t, a Freycinet-kabinet közigazgatási miniszterét bízta meg az új miniszterium megalakításával.

Goblet René, az új miniszterelnök, hazáján kívül kevésbé ismeretes ember volt ez ideig. Va-lamivel több mint ötven éves, picardiai, amiensi származásu férfiú, ki a császárság alatt mint ügyvéd praktizált s nagyon keresett íródjá volt. Kifüő szónok s igen alapos jogász hírében állott, a ki az ügyvédek mellett mellékesen po-litikával is foglalkozott s határozottan ellenzéki irányban működött.

A császárság bukása sok teljes tehetség előtt nyitotta meg a politikai küzdő teret. Goblet-t is felküldték a nemzetgyűlésbe amiensi polgár-társai. Első ízben ama viták alkalmával sikerült nagyobb mérvben föltűnnie, melyek az új kö-zoktatásügyi törvényjavaslat körül folytak. Majd ama töredék vezérferfiak közé tartozott, mely Gambetta túlhatalmától felve, ennek kormányát, a «nagy miniszteriumot», megbuktatni segített.

Midőn 1882. január 26-án az új kabinet meg-alakult, Goblet abban a belügyi tárczát vállalta el, mely minőségében ellene dolgozott a Gam-betta által megindított szigorú centralizáció-nak s autonómikus elveket és intézményeket léptetett életbe. E miatt a gambettisták heves támadásokat intéztek ellene s szigorú kritikát gyakoroltak minden rendelete fölött, mely alá-írásával megjelent. Azzal vádolták, hogy minden tekintélytől, minden erejétől megfosztja a kor-mányt s hogy ennek következtése nem lehet egyéb, mint az alkotmány összeomlása. De ő nem zavartatta magát e támadások által s mi-niszterese alatt a departementok önkormány-zata hatalmas fejlődésnek indult. De egyuttal a Goblet ellenségei is megszorodtak s midőn 1885. márciusában a Ferry-kabinet megbu-

kott, ezek mindent elkövettek, hogy belépését az új kabinetbe megakadályozzák. De a köztár-saság elnöke igen megszerette s Goblet, minden ármánykodás daczára, a közigazgatási minisz-tere lön. Új hatásköre teendőit hasonló buzgó-sággal látta el s a klerikálisokkal való küzdelem-től sem riadt vissza. Mindjárt új hivatalosko-dása kezdetén kemény szablyba bonyolódott Páris öreg, szigorú erkölcsü püspökével, a ki az iskolaügyben az egyház befolyását visszaállítandó, ily irányú pásztorlevelet bocsátott ki, melyet a miniszter keményen visszautasított. Az írőkkel és művészekkel is sok kellemetlensége volt, — Franciaországban a színi ügyek a közigazgatá-sügyi miniszterium alá tartozván. Betiltotta Zola «Germinal» című drámájának előadását s a Théâtre Français titkárat arra kényszerítette, hogy egy hősnőt szerződtessen, a kit a színház részvényesei el akartak bocsátani. Ily aprólékos dolgok aztán sokat emlegetetté tévék a Goblet nevet.

Goblet különben eleven kis ember, a ki oly gyorsan beszél, hogy 28 sűrű sort mond el egy percz alatt s kétségbe ejt minden gyorsíró. De beszéde azért rendkívül szabatos, sőt szép s mentes minden csikornyától. Hogy Grévy most őt bízta meg az új kormány megalakításával, azt leginkább rendkívüli szorgalmának, kötelessége pontos, szigorú teljesítésének s becsületes jelle-mének köszönheti, mely tulajdonságait még el-lenfelei is elismerik, — bár azután hozzá teszik, hogy a francia köztársaság miniszterelnöké szé-kének huzamos ideig tartó betöltésére ez még nem elegendő kvalifikáció.

PALISSY ÉS MŰVEI.

Tetszetősebb formát adni azon tárgyaknak, melyek otthonában az embert körülveszik, ebben a legrégibb korszakok művelt népei élvezetet találtak. Így teltek meg a házak a szeszély és képzelem kedves alkotásaival, melyek örömet és élvezetet nyújtanak. Bizonyára a festő és a szob-rász remekei mellett tiszta élvezetet nyújtanak azon szép tárgyak is, melyeket az agyagművés-zet előrehaladott korszakában szemléltetünk, hozzájárul ez is nagy mértékben az emberi élet szépítéséhez, mely a művészet feladatai közé tar-tozik. Nálunk is élénk érzék uralkodott a művé-szet feladata és nagy fontossága iránt. A pompa-szerető főpapság és főnemesség bő munkát juttat-tott a művészetnek a templomok és paloták

építése körül, a nemzeti díszöltönyök előállításá számtalan arany- és ezüstművest foglalkoztatott és a magyar ötvösművek valamikor híresek vol-tak egész Európában. Agyag-iparunk szintén meglehetősen multtal dicsekszik, készítményei kivi-teli ezikket is képeztek a keleti országokban, sőt van a magyar művészettörténetnek egy fényes epizódja: a herendi porcellán, mely a nyugaton a legfinomabb izlésű műkedvelők termeiben pom-pázott, diadalmas versenyre kelve ugy a kínai műipar, mint a sèvres-i és meissen-i gyárak reme-keivel. A magyar porcellán-ipar megeremtőjét egy híres német tudós elnevezte «modern Pa-lissy»-nek. S ime e modern Palissynek, a herendi porcellángyár nagynevű alapítójának egyik uno-káját egy új művével * azok sorában látjuk, kik az agyagművészet történetét érdekes tanulmányok-kal igyekeznek élénkebb világításba helyezni.

Néhány napja hagyta el a sajtót egy díszesen kiállított illusztrált munka, mely az agyagművé-szet egy kiváló alakjának, a francia Palissynek életével és műveivel ismertet meg. Valóban kevés férfi járult hozzá annyira, mint Palissy — mondja szerző előszavában, — hogy az agyagművészet remekei minél szélesebb körben elterjedhessenek és minél több embernek szépségük a hajlékát s

* Palissy élete és művei. Irta Farkasházi Fischer Jenő. Budapest, 1887. Pallas irodalmi és nyomdai részvény-társaság.

Zománcos tányér Palissytól, Rothschild Alfons gyűjteményéből.

az életét. Az ő lángelméje valóságos forradalmat idézett elő az agyagművészetben és hatalmas lökést adott a műipar e nevezetes ágának. Elete valóságos regény volt; mint író a felvilágosodottság és szabadság bajnokai közt találjuk, könyveit oly szellem lengi át, mely meglepő, mert azokban oly jogokat követel az elnyomott nép számára, melyeket egész mostanáig hiába küzdöttünk és mint tudós előadásokat tartott a természet titkairól s hangoztatta a nagy elveket, melyeket Bacon csak később fejtett ki. Érdekes és viszontagságos életének megkapó regényt olvashatunk Farkasházi Fischer Jenő könyvében, mely egyúttal behatóan megismerteti művészetével és műveivel.

A legnagyobb nélkülözések között, feláldozva vagyonát, éjszakai nyugalmát, egészségét, tizenhat évi küzdelem és fáradság után felfedezte az eljárását, melynek segítségével a cserépedvényeket be lehet vonni mázzal, mely az első lépés volt az agyagművészet későbbi sikereire. Szegénysége miatt már napszámot sem bírt tartani, hanem maga keverte a vakolatot, maga hozta a vizet és a szükséges téglát a hátán maga hordta össze a szította szakadatlanul a tüzet a kemence körül nyíltán. Feltűzött a kertjében levő károkat, majd meg butorait és háza padlatát, csak hogy futni tudjon, nehogy a kemence kihűljön. «Kimondatahan aggyáiban valek, — írja Palissy, — a hosszú munka és a kemence rettenetes tüze szinte aszottá tették. A veríték úgy csurgott rólam, hogy testemen egy hónapig nem száradt meg az ing. Az emberek meg gúnyt szórtak rám. Azok, kiknek kötelességük lett volna engem vigasztalni, ott hagytak és elhíresztelték rólam a városban, hogy elítéltem a házam padlatát. Nemelyek erre azt hitték, hogy hamis pénzt akarok készíteni és ez a gonosz munka emészt fel. Görnyedve sompolyogtam az utcákon, mint egy megbélyegzett gonosztevő. Került minden ember. Nem csak magam nyomorogtam, de kénytelen voltam csecsemő-gyermekeimet megfosztani dajkájuktól, a kit nem bírtam fizetni. És nem szánt meg senki!... Majd így szóltam magamban: miért vagy oly szomorú? Még egy erőfeszítés és megszűnik a rágalmazásod. Igen ám: egy erőfeszítés! De mivel folytatam mesterségemet? Addigra, míg learrathatom fáradságom gyümölcsét, miközben tartom el családomat?...» Így tűnődött a szerencsétlen Palissy, kire nemsokára még nagyobb szerencsétlenségek vártak. Míg ő a fehér zománcot kereste, Franciaország nagy mozgalmak és eszmeharok színhelyévé változott át. A reformáció, melyet 1546-ban két német barát hozott be Saintonge városába, mely hatást gyakorolt az őszinte, vallásos kedélyű Palissyra, ki egyik első tagja volt a saintonge protestáns gyülekezetnek. De csakhamar üldözni kezdték az új vallás híveit, börtönbe vetették őket s így Palissy is ide hűzölgett, honnet sok szenvedés után királyi kegyelem adta vissza szabadságát. Élte alkonyán azonban ismét üldöztek vallása miatt s újra börtönbe került. Könnyű lett volna kiszabadítani, mert a Guisek maguk is kívánták szabadon bocsátását, de a börtön gyorsan megöl egy nyolczvan éves agót; Palissy a szűk lég, nyomor és rossz bánásmód miatt meghalt a Bastille setét, nedves kazamatáiban 1590-ben, 80 éves korában.

1510-ben született La Chapelle Biron nevű faluban; sok hányattatás és küzdelem után találta meg irányát és sikereit. Arczképe, melynek itt hű másolatát találjuk olvasóink, a párisi Cluny-muzeumból való velinapir rajza után készült. Jellemzete hosszú arcját még hosszabbá teszi, hogy éles francia szakkállban végződik és igen magas homlok domborodott föléje. A ruha díszes, tarka, a millyen ama korszak udvari személyzete viselt. Az arczikezés nyugodt, az ajkakon gunyos mosoly játszik, a szem fáradtságra vall. A balszemöldök alatt széles seb látszik, mely talán megmagyarázza egyik művének azt a mondatát, hogy a kemencéjében a kavicsok «durrogat, mint a mennydörgés és vágat, mint a borotva». Számos műve közül itt kettőnek másolatát adjuk, így a fentebb bemutatott tálat, a hol közepén egy nagy kigyó sütkérezik, körülötte kisebb-nagyobb halaktól, rákaktól, bizzar alakú növényektől.

Abból a korszakból, a mikor Palissy már Párisban élt, az ottani műremekeket csodálhatta és emberi alakokkal tarkította műhelyét, legnevezetesebb a jótékonyaságot ábrázoló zománcos tányér, mely Rotschild Alfons gyűjteményében van.

Palissy művei a legelső francia muzeumok, műértők terméit díszítik. A Louvreban egy külön szekrény van szentelve a mester műveinek, a sévres-i muzeum, a Cluny, a Rothschild-ok múkinecsi közt Palissy legbecesebb műveivel láthatók. De sok művét bírja a south-kensingtoni és wafford-halli muzeum, és néhány oroszországi gyűjtemény, továbbá még a bécsi iparmuzeum. Németmuzeumokban és a budapesti iparmuzeumban utánzatok láthatók, melyek közül a legjobbak Puhl és Barbizet párisi műterméből kerültek ki. Akadnak elhibázott műtárgyak is, melyeket Palissynek tulajdonítanak, de ezek hamisítványok. A mester irataiból tudjuk, hogy ő mily szigorú bírja volt önmagának és elhibázott darabjait mily gyakran rombolta szét. A legnagyobb nyomorúság sem bírhatta rá, hogy kiadjon a kezeiből egy tárgyat, ha az nem volt méltó a hírnévre, melyre áhítozott és a melyet nagyobb mértékben vívott ki, mint a hogy legmerészebb álmaiban remélte. Valóban a szerző hasznos és becses dolgot művelt, midőn Palissy életével és műveivel a magyar olvasókörzséget megismerteti. A művészetek kedvelői pedig bizonyára a könyv olvasását azon óhajjal fogják végezni, hogy a szerző írja meg a magyar Palissy, a herendi porcellángyár nagybíró alapítójának (kinek emlékének ajánlta jelen művét az unoka: kegyelettel, hálaival és tisztelettel) életét és működését, mely a magyar művészetre sok fényt és dicsőséget árasztott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Faust, Goethe tragédiájának második része. fordította s bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta dr. Váradi Antal. Ezzel a német költő irodalom legnagyobb alkotása teljesen be van kebeleztve irodalmunkba. A tragédia első részét három fordításban is bírjuk; a második befejező rész most jutott birtokunkba. Egy kis mutatónyval már Dóczy Lajos — az első rész fordítója — kedveskedett belőle pár éve; de az csak mutatóny maradt. Faust második részének fordítása a legnehezebb feladatok egyike: egy műbíróknak «már a priori abszolút lehetetlennek» vallja; lehet, hogy az, mert nehézségeit teljesen legyőzni s a művet tökéletesen fordítani csakugyan lehetetlen; de nem az-e Dantet, Shakespeare-t, sőt kisebb-nagyobb mértékben bármely költőt is, bármely nyelvből? Ok-e az arra, hogy visszariadjunk, vagy mások visszariadásunk ily feladatokkal való megbirkózást? A «Faust» második része sokban különbözik az elsőől. Emez mélysége mellett is világos, olyan mint a havasi tengerszemek, melyeknek fenekére látni. A második rész alig, talán sehogysém érthető, egészében, egyes részleteiben; legalább a legkülönbözőbb magyarázatok megengedi s ezer kommentár sem fogja teljesen világossá s értelmezést mindenben elfogadhatóvá tenni. Az első részben egy ereje és tehetsége teljesen levő lángész, teljes alkotói kedvében, küzdött meg a maga első tűzött s hozzá méltó feladattal, támogatva népmondai hagyományoktól, is, teljes sikerrel. A második részben egy már hanyatló erő magán felüli feladattal küzdök. Mert tudvalevő, hogy Goethe a tragédia második részét 81 éves korában fejezte be, sőt annak nagyobb részét e magas korhoz közeledtében írta. A feladat is, melyet alapeszméjében (ha ily szétágazó műben azt megfoghatnánk) maga első tűzött: mélységgel, sokoldalúsággal szinte felmúlja az emberi erőt.

Az első részben magával meghasonlott Faustot kibékíteni magával, lelke nagy diszharmoniaját az eszményi szép által harmoniába hozni s ezzel egyszerű és a klasszicizmus tisztító feredőjében a romantizmust is átalakítani; élete nagy tévedését pedig az emberiség, vagy legalább egy nép boldoggá, virágzóvá tétele által levelezik — s mindezek után végül első szerelmével, a megtisztult egyesítést az egekben: ime nagyjában a Faust második részének főadatai. Az öreg Goethe, tele élettapasztalással, tele mély eszmék őrisi halmazával, világnézlete sajátosságával, élete s gondolkodása összegyűjtött kínesei pazar felhasználásával vágyával, a költeményében akarta összefoglalni s világossá adni mind a mit tud, mind a mit érez. Lele még tele volt dallamokkal, melyek folyvást csempetnek füleibe s a forma ösztöne és az anyag temérdekének formátlansága erős harcban állnak egymással. A nagy mű egy khaoszvá vált, mely folyvást kóborog, kavarog, vajódik megszűnő

világát; de a teremtes első szava: legyen világosság, még nem hangzott el felette. Mégis értelmezésének hathatós forrása vannak; magának Goethének nyilatkozatai Eckermannnal való beszélgetéseiben s levelezésében. Ezekkel mind az egésze, mind a részlete sok világosságot lehet vetni, de még sem elegend. Némely részlet oly tiszta, oly művészi, oly remek, hogy az első rész legszebb helyei sem müljnek felül; több azonban nehézsékes, erőltetett, majdnem érthetetlen. S már ily nehézségeivel szemben még az olvasó által való megérthetőség is, milyenek lehetnek a fordító nehézségei! Kimondhatatlanok! Mert a költő és a költemény ama sajátosságai túl, még a szándékosan elbarkoló s rejtőző miszticizmussal is találkozunk, melyet — ha megértett sem szabad egészen kimagyarázni, vagy a költő intentiója ellenére világossá tenni!...

Dr. Váradi Antal e nehézségekkel becsületesen, emberségesen — s mondjuk ki, tisztességes sikerrel is — megküzdött. Már az, hogy ily őrisi munkára valaki komoly ellátárással vállalkozik s azt végre is hajtja; méltánylat érdemel. A költemény terjedelme is nagy (nyolczadfelezer vers), a magyarázó jegyzetek hozzá szintakkora tömeg; nehéz és sok tanulmányt kíván csak a megértés is, pedig attól mennyire van még a kifejezés! Hogy a fordító tehetsége, a költő kifejezősége, felmérő a Goethe magasságát, arról szó sincs; de a második részben már Goethe sem az első rész Goetheje; annak költői héré, ereje, szárnyalása helyett itt csak a ritmusos érzék, a gondolatok súlyát, olykor a kifejezés erejét, de nem egyszerű erőlködést is találjuk. Több a forma mint a költői hangulat. S Váradi ezekkel sokkal jobban bírt, mint saját eredeti költsége után előre feltehető. Az egészen meglátszik a komoly, férfias törekvés: helyes, jót adni; nem szípkarkáni könnyű munkával, hanem fáradsággal érni el a lehető, jutni el a tetőre. Nincs terünk részletes bírálathoz bocsátkozni, kiemelni a jelesen — vagy kevésbé sikerült helyeket, megörömi félreértéseket, hibákat, helyreigazítani téves vagy el nem talált (pedig tán könnyen eltalálható) kifejezéseket. Mindent mára bizzuk, de azt ki merjük mondani, hogy Faust második részét az első kísérlettel magához képest jobb fordításban bírjuk, mint az első háromszori kísérletre. Mert az első rész három fordítása közül az első és harmadik költőtlen, erőtlén, a középső (a Dóczyé) pedig sokhelyen ugyan költői lendület, — de sokhelyt erőltetett, magyartalan. Ohajtanék, ha Dóczy a második részével, Váradi az elsővel próbálkoznék meg; érdemes verseny s érdemes versenyzők. Végül fölemlítjük, hogy a kiadó, Hornyánszky Viktor, e nagy munka megjelését csinál, szabatosan, díszesen eszközölte. A 354 lapra terjedő kötet ára 3 ft.

Emlékek. Írta Szűry Dénes. E cím alatt karácsonyra egy 292 lapra terjedő kötet jelent meg. A címlapon e figyelmeztetés: «Kéziratnak tekintendő» — tiltakozni látszik a nyilvános fölemlítés ellen; s az ajánlás, mely így szól: «Azok számára, kik rokonszenzük melegevel ajándékoztak meg» — megerősíti e tiltakozást. De a ki a könyvet végig lapozza, a szerzőt akaratlannal is meg fogja ajándékozni rokonszenzével s ezzel jogot nyer arra, hogy könyvről ítéletet mondjon.

Szűry könyvének jó része uti s fűdői emlékek, Radegundból, Norderneyből, Salzkammergutból, Svájzból; egy figyelmes, a benyomások iránt kiváló fogékony, a természet szépségeit érezni és élvezni tudó kedély emlékeztetése, a világlátást ember eszmélkedő szellemével párosulva. Ez úti emlékek egy része már előbb is megjelent, napi lapok tárczáiban s akkor is figyelmet ébresztett szerzőjének finom megfigyelő tehetsége s elegáns írály iránt. Méltó figyelmet ébresztettek s már különös politikai érdeklél is bírtak a «karloveczi emlékek» cím alatt levezlek (szám szerint öt) az 1880. és 1882-diki szerb kongresszus idejéből, melyen az író mint a királyi biztos tükra volt jelen. A teljes tárgyismeret, mely a hivatalos aktákban való tájékozottságon kívül a viszonyok és a szereplő egyének és megfigyelésén alapult s magas látókör és biztos ítélettel tanusodik, méltán lekötötte az érdeklődők figyelmét; mert a szerző komoly politikai háttérre oly világos rajzokat tud vetni tollával, hogy az olvasó az egészre megragadja, tájékoztatja és meggyőzi. Néhány kisebb emlékezésen kívül, melyek a budai hegyek közt 1875-ben dühöngött zivatarról, az Amerikába kívándorlókál a tengeren elsüllyedt Cimbráról, dr. Hegedüs Kandiról s a kultuszminiszter egyik erdélyi utjáról szólnak (melyen a szerző most elnöki tükár kísérte a minisztert), néhány fordítás tölti be a kötet többi részét: ép oly jól választva, mint «csinosan adva vissza. Puskin beszéde: «A lóvas», Turgenjev egy éles satirikus rajza: «A nagyváros és unokács», Dickens egyik legsikerültebb beszéde: «Egy agyregény vallomása» — s végre néhány lap a Droz Gusztáv álnev alatt író francia íróné «Mosoly és szomorúság» című könyvéből. E gyönyörű lapok olvasásánál csak azt sajnáljuk, mért nem adott a for-

dító többet belőlök, mért nem adta mind. Fiatal nőknek sem szebb, sem jobb olvasmányt nem kívánhatnánk, mint ez anyai intelmek. — Szűry Dénes könyve kellemes meglepetés mindazoknak, a kiknek csak kezükbe kerül; izlés és szellem, nemes érzelmek s világos fő, lélek és kedély jellemzik minden lapját. A szerző írónak született s csak maga az oka, hogy nem lett az a szokott értelmében; de ő csak akkor ír, ha kedve tartja s mondani valója van. Részünkről teljes elégtétellel tükár le kezünkbe könyvét s csak azt sajnáljuk, hogy nem mondhatjuk meg olvasóinknak: hol kapható s mi az ára.

Dr. Bihari Péter, kit tudományos irodalmunkban mint bölcsészeti író, egy Aesthetika, Művelődéstörténet stb. íróját ismertünk, most két kötet szépirodalmi s vegyes munkára hirdet előfizetést. Mint előfizetési felhívásban mondja, e két kötetet a Kisfaludy-társasághoz nyújtotta be bírálat és kiadás végett. A bírálat elég kedvezőleg hangzott, de a társaság a kiadásra nem vállalkozhatott. Egyik és pedig illetékesbíró, L.(évay) J(ózsef) a többi közt így nyilatkozik:

«A gyűjteményben sok tekintetben figyelemreméltó, sőt valóban szép költemények találkoznak. Gondolat, kifejezési csín, emelkedett nyelvezet, szabatos technika teszi feltűnővé nem egy verset. Ugyanő a «Gondolatok Naplója»-ról azt mondja, hogy «tartalmasak, sok igazi, erkölcsi, gyakorlati eszmét fejeznek ki röviden, kellő csínal. Kellemesen hat ránk nem egyben az ellentét és fordulat.»

Most a szerző a költemények (összesen 74 darab) kötetére külön 2. az Elmelkedések s Gondolatok (néhány száz) könyvére 3 forinttal hirdet előfizetést. Az előfizetési pénzek január 17-éig Budapestre a Pallas nyomdájához küldendők.

Két elbeszélés jelent meg egy kötetben Aigner Lajos kiadásában *Prém Józseftől*. Az író haladásáról tanusodik a köte. A két elbeszélés közül az egyik «Eljegyzés után», egy agyregény története, melybe a humor sava is belevagy. A másik «Bertalan szerelme», regény terjedelmével bír, s a cselekvény is több benne, mint elbeszéléseiben szokott lenni, s az előadás eleven. A kötet Beöthy Zsoltfán van ajánlva; ára 1 ft.

Archaeologiai Értesítő, a tud. akadémia archaeologiai bizottságának és az orsz. régészeti társulatnak közlönye, ismét egy gazdag évfolyamot vezetett be Hampel József szerkesztésében. Minden füzet egy-egy nagy terjedelmű kötet, mely a hazai és külföldi régészeti eseményekről, irodalmi művekről, leletekről alaposan tájékoztat és nagyszámú illusztrációval is élénkíti tartalmát, terjeszti az ismereteket és népszerűsíti a régészeti tudományt. Decemberi füzetében Rómer Flóris folytatja a nagyváradi ezüst-lelet ismertetését, a tárgyak rajzaival. Berkovics-Borota az ó-szónyi római tábor helyén folytatott ásásokról ír, térképeket is mellékelve; dr. Krányi horvát tudós a zágrábi székes-egyház két középkori elefántcsont domborművét mutatja be, képekkel. Majláth Béla a történelmi kiállításról emlékezik meg tanulságosan. Majd irodalmi művek bírálatát és a régészeti mozgalmak krónikáját következik.

Új magyar opera. Az operaszínházban e hó 4-én eredeti magyar dalmű bemutatja volt. Szerzője a színház zenekarának elsőrendű tagja Sárosi (Schauer) Ferencz, kitől pár év előtt az «Atala» című dalmű került színpadra, mely a szép zenei tehetség első nagyobb és méltán figyelmet gerjesztő nyilvánulása volt. Új dalműve «Az utolsó Abencerge», szintén Chateaubriand egyik költői elbeszélése nyomán készült Bartók Lajos tollából, ki hatatosan és költői érzéssel alkalmazta operaszínpadra, a befejezés megváltoztatásával is a színpadi hatást tartván szem előtt. A dalműnek jó sikere volt. A közönség tömegesen jelent meg a bemutatott előadásra. A regényes jellegű gazdag színezésű dalműben Sárosi nem ragaszkodik egyik határozott stílus sem. Élénk érzelme vezeti a dallamos iránt, s ezt érvényesíti izléssel, nagy rutinnal és zenei tudással. Ifjabb hazai operáink között az opera technikáját hatásának tükár egyik sem bírja jobban. Operájának minden felvonása bővelkedik a figyelmet megragadó részletekben. Hangszerelemben az erő és változatos színezet folytonos. Az első előadás a szerző nem lehetett jelen betegeskedése miatt, s a dalmű karnagy igazgatását Erkel Sándor vette át. A szerzőt a közönség zajosan tapsolta, s helyette Káldy Gyula rendező mondott köszönetet.

A szöveg a spanyolországi mór uralom utolsó epizódjait festi le, s a cselekvény színhelye Granada 1525-ben. Az Alhambra többé nem a mór fejedelmek székhelye, s Don Carlos most is a véres harcban verte le a mórokat. A darab léle Aben Hamet, utolsó sarja az Abencerge fejedelmi család. Alhambában jött Granada-ba, s kíséretében van ked-

vencz rabnője, Zoraima is. Aben Hamet azért jött, hogy boszút álljon testvérei gyilkosain, a spanyolokon. De a győztes Don Carlos bevonulások meggillantja donna Blanka hercegnőt és szerelmére lobban iránta. A hercegnő szívében is felgyúl a láng, s a palota kertjében nemsokára megpija a királyfi. A hercegnő küzd szerelme ellen, végre tudtára adja Aben Hametnek, hogy az övé lesz, ha attár a keresztény vallásra. Az utolsó Abencerge feldobozza ősei hitét. A hercegnőt szülői egy francia lovaggal jegyezték el, de Blanka most azt elutasítja. Bátyja, Don Carlos párbajt vív Aben Hamettel, ki bevallja, hogy az Abencerge-ok ivadéka. A párbajnál Don Carlos kardja eltörik, Blanka pedig közbe veti magát, kegyelmet kér bátyja életének, s a nemes mór többé nem is emeli föl fogyerét. A kereszténnyé lett királyfi már eltárhöz akarja vezetni a hercegnőt, mikor Zoraima, ki szenvedélyesen szereti Aben Hametet, egy törrel leszúrja, aztán saját keblébe dőli a gyilkot.

A szöveg igen alkalmas arra, hogy színpadi pompát is lehessen kifejteni díszletekben, jelmezekben, csoportozatokban. A nyitány az opera vezér dallamait egyesíti magában, s igen előkelő része a dalműnek. Az alakok közül Blanka és Zoraima emelkednek ki legjobban zenei festésben, lágy, szerelmi dalokban és drámai szenvedélyességben. Az együttesek, a karkor erőlesen dolgoznak és zeneileg tartalmasak. Nem egyszer fohangzik a magyar zenei ritmus is. A kiállítás fényes, s a szemet sokat foglalkoztatja. Az előadás teljes odaadással fogtak feladatukhoz. Turulla Emma k. a. alakító képessége, drámai heve Zoraima szempont első helyre emelte, noha nem ez a főszerep. A fanatikus mór nő tize égett benne, s mesteri árnyalatokkal színezte ezt játékában és hangjában. Don Carlos zeneileg szép szerepének Odry volt izlésszerű tolmácsolása, meleg pathosszal, jellemző játékkal. Maleczky (Blanka) az érzelmes áriákat tapsok közt énekelte. Hajós a mór királyi szerepét csak az utolsó napokban vette át, s telhetőség helyettesítette Perottit. Tallian, Pauli, Kordin Mariska kisebb szerepeket töltöttek be jól. Az énekar, tánczkar, főképp pedig az énekar is jelentékeny tényezője a hatásos előadásnak.

Az operaszínháznál Erkel Sándor továbbra is megmarad karnagynak. Két évre szerződötték ismét, e jeles erőt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 3-ikán tartotta ez évben első ülését, mely rendkívüli összes üléssel kezdődött, hogy az év utolsó napján letelt pályázati határidőre beérkezett műveket bejelentsek; aztán pedig az első osztály (szépirodalom és nyelvtudomány) tartott felolvasó ülést.

Trefort Ágost elnök az év év alkalmából röviden üdvözlőlvén a tagokat, *Fraknói* Vilmos főtitkár bemutatta a pályázatokra érkezett munkákat. A pesti hazai első taksarekénztár által a *Fáy-jutalom*ból kitűzött 2000 forint jutalmáról a mezőgazdaság köréből szabadon választandó kérdéssel lehetett pályázni. A pályázat nyitott volt s három munka érkezett be: Pólya Jakabtól a gazdasági válságról; Molnár István budai orsz. vinceszellépeképeit igazgatótól a «Magyar szőlőfajlaj»-ról; Szántó Menyhért koronauradalmi tisztviselőtől a mezőgazdasági szövetkezetekről. — A *Fáy-jutalom* másik 2000 frta a nagyipar fejlesztését tárgyozó munkára volt kitűzve, de egyetlen pályamunka sem érkezett. — *Bükk* László *erő forrás* jutalmára (a Jagellók kora) nyit pályázaton két tervezetet küldtek. Egyik Kolozsvárról jött jelölés levélke kíséretében s címe «Magyarország története II. Ulászló és II. Lajos korában». A másik dr. Rézbányai József pécsi semináriumi prefektus dolgozata «Magyarország története a Jagellók alatt». A *Bécsin-féle* 1300 frtos díjért (elektro-dinamóter) egy mű versenyre, az elektro-dinamóter általános elméletével. — A *Névtelen mérnök* 1000 frtos díjért (a csekély esésű folyók szabályozásáról) három versenyműt jelentkezett következő jelégk alatt: 1. Zugbogyó törté a gátot. 2. Haladás. 3. Alföld. — Mind e pályaművek megírásáról az egyes osztályok gondoskodnak.

Ezután *Hunyady* Pál elnöklete alatt az első osztály ülése következett. Érdemes nyelvészünk, *Szarvas* Gábor tartotta mint rendes tag szélfogó értekezést, de ő maga mindössze megköszönte a kinttétést, és szembejött következtében *Wolf* Györgyöt kérte föl az értekezés felolvasására, melynek címe «Az ősi dicsőség». Szarvas ebben arról szól, hogy a nemzeti hűség fellelegzése sok oly szóban vagy fogalommal keresik az ősi dicsőséget, melyekről egy kis kutatás után kiderül, hogy azokat a szavakat és fogalmakat épenséggel nem Ázsiából hozták magunkkal, hanem itt vették át más népektől. Ilyen a «Gönczöl szekere» is. Annak a csillagzatnak neve, melyet mi így nevezünk, minden más népnél «Medve». Épen azért a «Gönczöl szekere» magyarázatában már az ő magyar pogányvallás maradvékát is kutatják. Pedig az egészet a németektől vették át. Kunze, Kunze a németben a Konrad névnek régi alakú kicsinyítés, s a régi német nyelv szótárában (a Grimm-testvérektől) meg is találjuk németül szin-

tén a «Gönczöl szekere», mint «Kunzls Wagen»-t. A tejtut sem magunktól neveztek el «hadak útjának», melyhez aztán a húnokról szóló legendák köztöttek; a Grimmék szótárában szintén feltaláljuk a «Heerstasse»-t. Szarvas még számos kölcsönvett szót sorolt föl. — Majd *Bartalus* István olvasta föl «A palotás zene keletkezése és fejlődése» című dolgozatát, mely egy nagy munka bevezető része. Az idő azonban előre haladva, ennek is csak a kezdő részét mutathatja be, s abban arról szolt, hogy a cigányok mily szerepet vittek a magyar zenében, ezafolyán Liszt azon állítását, hogy a magyar zene voltaképen cigány zene, a cigányok költik és művelik. Felhozta azt is, hogy cigányok Oroszországban, Romániában is vannak, de ott épenséggel semmi zenei jelentőségére nem tudtak jutni.

A Petőfi-társaság közgyűlése e hó 6-ikán volt az akadémia dísztermében, melyben nagy közönség jelent meg. A társaság ezúttal már tizenegyedik közgyűlést tartotta, s tízévi multra vethetett visszapillantást.

Az elnök *Komócsy* József ki is emelte megnívott beszédében, hogy az ülés kettős ünnepe; egy rész Petőfi születésnapját ünnepli, másrészt a közönség érdeklődése ad ahhoz fényt. Majd *Szancs* Tamás tükár változta a társaság egy évi működését, emlékeztetbe hozvát az a célt is, melynek elérésére a társaság tíz év előtt alakult: a nagy költő hagyományait gyűjtésére és hogy kommentátora is legyen Petőfinak. Sikerült is összegyűjteni a társaságnak a Petőfőre vonatkozó erekyeket, leveleket, adatokat. E gyűjtemény már gazdag s nélkülözhetetlen forrása lett mindazoknak, a kik Petőfi életével vagy költészetével tüzesebben foglalkoznak. Meg vannak a külföldi fordítások is Petőfi műveiből. A közönség támogatásától függ, hogy az erekyek megörzészére lépülhessen a Petőfi-ház, vagy legalább berendezések a Petőfi-szoba. E terv megvalósítása egyik lényegesebb pontja a társaság programjának. Attért ezután a jelentés a társulat évi munkásságára. A felolvasásokat, amelyeken csak eredeti műveket mutattak be, a közönség állandó érdeklődésével tündette ki. A könyvtáró vállaltban három újabb kötetet lát napvilágra. A társaság alapítókének gyarapodását Kassalik Jenő közös hadseregbeli főhadnagy 150 frtos adománya képezi. Végül megemlékezett a jelentés Boruth Elemerről, a társaság elhunyt tagjáról.

A felolvasások sorát *Endrődi* S. nyitotta meg «Petőfiről» kettős értekezéssel. Festette át az irodalmi korszakot, mely Petőfi föllelést megelőzte s mely külső kifogástalan, de feszes és szellemtelen. Ezek közt tűnt föl Petőfi, ki «rombolásra született, hogy teremtsen», s kinek költészetéről a felolvasó lelkesül hangon szolt. Heve mindig felháro erjű lesz, költésze mindig hatalom, merész pályafutása mindig csodált és eltűnése mindig rege. Petőfit ép oly titneménynek lehet tekinteni, mint azt a körülményt, hogy oly nemzet kebeléből született, mint a magyar; mert annyit tény, hogy bár az egéik emeljük őt s érzelmei mélyen meghatnak, addig eszméi értentetlen hagyják a közleket. Igazi nagyságit csak századok multján fogják teljesen megérthetni, ha ugyan a nemzet elég életrevaló lesz s nem tartja örületnek e lángelme nagy álmait, de résztvesz költője szellemével egy új teremtes dicső munkájában. A közönség megjelente a felolvasást, valamint élénk tetszéssel fogadta *Reiczky* Gyula «Szabadság» című költeményét, melyet *Prém* József adott elő. Nagy érdeklődéssel találkozott *Beniczky-Bajza* Lenk e, ki személyesen olvasta föl «A mai Péter-apostok» című érdekes tárgyú és szépen előadott elbeszélést. *Szabó* Endre «A világban» című derült hangú költeménye következett, melyben azt énekl meg, hogy a természet mily dús gondoskodik: «mert a mit lát a két szemem, tulajdonom ez mind nekem». Taps kísért e költeményt is. *Balazs* Sándor fejezte be az ülést. «Az igaz» című gunyoros elbeszéléssel. Az ülés után lakomára gyűltek össze a társaság tagjai Szikszay vendéglőjében.

MI UJSÁG?

A király Erdélyben. Szászváros hatóságához a napokban értesítés ment, mely szerint az ez évi nagy hadgyakorlatok a város környékén fognak megtartatni s a gyakorlatokon a király is meg fog jeleni. A király 32 év lefolyása óta ezúttal másodsor lesz Erdélyben, s Déván fog megmegszállni.

A hazai ipar érdekében Trefort közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki, mely szerint a közoktatásügyi ministerium keretében tartozó összes szükségletek a hazai ipar igénybe vételével szerzeszenek be; iskolák, alapítványi uradalmak hazai vállalkozókhoz forduljanak. A valamennyi tanügyi hatóságához és gazdasági főtiszttséghez intézett rendelet ezeket mondja:

«Legfontosabb kulturális érdekeink előmozdítása vagyonlatlanságunk szenved hátrajórt. Első feladataink egyike tehát az, hogy a vagyonosodás minden lehető előmozdításával közgazdasági viszonyainkat javítsuk s minthogy a világ jelenlegi kereskedelmi

konjunkturái között nyers termeléssel ezt többé alig érhetjük el, mivel abban a tengerentúli államok annyira túlszárnyalnak, hogy a kivitelünkbe helyezett bialomra építeni többé nem lehet, oda kell törekedni, hatni, munkálni teljes erejével, hogy az itthon termelt anyagokat itthon neccak feldolgozzuk, hanem itthon fel is használjuk és általa a vagyonsodás egy hatalmas emelvényét, az ipart megteremtjük. Majd így folytatja: „En tehát megkívánom azt, hogy a tárczám ügykörébe vágó mindenemű iparcikk, amely itthon célnak megfelelőleg készíttetik, itthon szerzettessék be és pedig kivétel nélkül minden tanintézetre nézve ép úgy, mint a tárczám ügykörébe tartozó összes közalapítványi uradalnak gazdasági felszereléseit, szükségleteit illetőleg. És megkívánom különösen, hogy az összes elemi-, közép-, és felső iskolai, valamint a gazdasági építkezéseknél kizárólag itt készült szerelvények vétsenek figyelembe.”

Bismarck jubileuma. A német birodalmi kancellár ez év folyamán ünnepli külügyminiszterre való kinevezésének 25 éves jubileumát. A hivatalos közlöny 1862. szeptember 23-án közölte a hirt, hogy a külügy vezetésével Bismarck bízott meg, ki még akkor párisi nagykövet volt.

Beteg zeneszerző. Sárosi Ferencz, kinek „Az utolsó Abencero” című új dalművét oly közetséssel mutatták be pár nap előtt az operaszínházban, súlyosan betegen fekszik, vörhenyben. Még decz. 31-ikén a főpróbán maga vezette a zenekart, de másnap kitört rajta az erős láz.

Előfizetési fölhívás a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1887. évi folyamára.

Mind a két testvér lap az új évtől kezdve ismét teljesen megújított tartalommal és új rovatokkal szaporítva fog megjelenni.

A „Vasárnapi Ujság” a legjellegesebb hazai írókat és művészeket számítja dolgozóztársai közé, s e mellett a külföldi irodalom feltünőbb termékeit is megismereti közönségével. Mint képes lap, szépirodalmi közleményeit, kivált elbeszéléseit, regényeit is illusztrálva kívánja bemutatni. Így ez évfolyamában jelesebb hazai művészeink által illusztrált elbeszéléseket közöl Jókai Móról, Mikszáth Kálmántól, Baksey Sándortól, Gyarmathy Zsigánótól, P. Szathmáry Károlytól, Kaszár Emilől, stb., s közli Verne Gyulának a „Vasárnapi Ujság” közönsége előtt is oly kedvelt íróinak legújabb regényét „A hódító Robur” címmel, minden számban egy-két képpel.

A „Vasárnapi Ujság” mint családi lap, mely céljává tette a családban fölmerülő minden irányú igényekkel számolni, ez évtől kezdve egy új rovatát bővíti fog megjelenni. „Női munka és divat” ez új rovat címe.

A „Politikai Ujdonságok”-hoz újabb „Magyar Gazda” cím alatt két hetenként megjelenő gazdasági lap van csatolva, s jövőre ezenfelül rendkívüli mellékletekkel is bővíti lesz a lapnak eddig is hetenként másfél s minden második héten két nagy ívre terjedő tartalma, mely a „Politikai Ujdonságok” az ideig is a legnagyobb és legértelmesebb politikai heti lapja lett.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „Világkrónika” című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg. A „Világkrónika” 1887. évi folyamára „A bánya ura” című regényt fogja közölni, művészi kivitelű képekkel illusztrálva.

Előfizetési feltételeink.

Félévre (január–júniusra).

A Vasárnapi Ujság	4	frt	–	kr
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával” együtt	5	–	–	–
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6	–	–	–
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával” együtt	7	–	–	–

Egész évre (január–december).

A Vasárnapi Ujság	8	frt	–	kr
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával” együtt	10	–	–	–
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12	–	–	–
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával” együtt	14	–	–	–

Lapunk azon tisztelt előfizetőit, kiknek előfizetése december hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

T. előfizetőink szíveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika” megrendelésénél czímlevelükkel egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szerkesztésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.).

HALÁLOZÁSOK.

GROTE ARTHUR, tud. akadémiai egyik jeles külföldi tagja a londoni tudományos körök egyik tisztelt tagja, meghalt Lőndonban. Több mint harmincz évig szolgált a keletindiai kormány előkelő hivatalában, s a bengáli tudós társaságnak titkára, majd elnöke volt s meleg barátság fűzte dr. Duka Tivadar hazánkfiához.

Elhunytak a közelmúlt napok alatt: KÁLLAY EMÁNUEL, Szatmármegye egyik első szereplő férfa, sokáig alispán, Kállay Albert szegedi főispán édes atya, 74 éves korában, Nagybányán. — BANÓCZI FERENCZ, Ungmegye főjegyzője, ki 1867 óta állt a megye szolgálatában, s a vidéki hírlapirodalom terén is működött, a „Felvidék” című lapot alapítván 1862-ben, Ungvárt. — ZMESKALL ISTVÁN, Árva megye községi főjegyzője, Alsó-Kubinban. — BENEDEK ELEK, czimzett s apát és kanonok, zentai plébános, aranyos pap, élete 87-ik, papága 63-ik évében. — KÁJZSLER JULIAN, ferenczrendi szerzetes, 65 éves, Kecskeméten. — ID. DREHER IGÁNCZ, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, a tud. egyetem műszerese, 67 éves, Budapest; ugyanitt LAUBOVICS GYULA nyug. táviratigazgató, 69 éves; GYURKOVICS GYÖRGY m. k. kincstári jogügyigazgatósi segédhivatali igazgató, 62 éves. — FICZERE SÁNDOR kir. ügyész, Egerben; ugyanott FÜLÖP JÓZSEF ügyvéd. — MIKE LAJOS, nyug. adóépítész, Csik-Lázárfalván. — NAGY LAJOS, ügyvéd, 64 éves, Karcagyon. — MÓRUS FERENCZ, törvényszéki hivatalnok, a szabadságharcban főhadnagy, 60 éves, Kecskeméten. — PETHŐ KÁROLY, a szabadságharcban honvéd-főhadnagy, 57 éves, Halmson. — BOVÁRY FERENCZ, szegedi előjáró és községi gazda, 58 éves. — HENTER JÓZSEF, egykor dűsgazdag széki birtokos, Maros-Vásárhelyen. — CSAPÓ GÉZA színészi körjegyző. — RUTKAI IMRE, Miskolcz város régi tisztviselője, a szabadságharcban honvéd-főhadnagy, 68 éves. — KERLOVSKY LAJOS, Békésmegye községi elnöke, egykor régi kőműves, Tescsében, hol az utóbbi időben leányánál tartózkodott. — VÁSONKEŰY IMRE, komárommegyei földbirtokos, ki önkéntesül vetett véget életének, 28 éves korában, házasága hetedik napján, ó-szónyi kastélyában. — GYÖRI SÁNDOR, birtokos, Parasznyán. — IFJ. MALATINSZKY GYÖRGY, VI. gimnasiun tanuló, 17 éves, Meranban, honnan holttestét Atkára szállították. — CSÁNYI ANDOR, Csányi Ágoston előkelő hevesmegyei birtokos 9 éves egyetlen fia, Budapest; ugyanitt POHOSZT ALADAR, Poroszló Lajos igazságügyminiszteri tisztviselő és a „Herkules” sport-lap társzerkesztőjének fia, ki egy év alatt nejét, három gyermekét veszítette el. — TÓTH IMRE, kedvelt fiatal ember, 22 éves, Békés-Szentandrásán. — PRELLER SIMON, nyug. tanító, 71 éves, Valpon. — MISSURAY ANTAL, ügyvéd, 82 éves, Szabadkán. — UJFALUSY GUSZTÁV, 36 éves, Mihálydin.

ÖZV. SZEREDAY IGÁNCZ szül. Kállay Ilona, Szereda Aladár országyűlési képviselő édesanyja, 56 éves, Lesnyéken, s nagy kiterjedésű rokonság gyászolja. — ÖZV. BUDAHAZY IMRÉNÉ szül. Sándor Zsuzsanna, népes család matronája, 78 éves, Hajdú-Sámszonban. — ÖZV. SZVETENAY JÁNOSNÉ, Szvetenay altábornagy édes anyja, F.-Csöppnyben. — ÖZV. FARKASHÁZI FISCHER MÓRNÉ szül. Salzer Mária, az egykor oly híres herendi porcellángyár alapítójának özvegye, 90 éves korában, Tatán. — KORNIS PÁLNÉ szül. Király Ilona, aradvárosi tanítónő, a szent-tamási hősök egyikének özvegye. — URBÁNYI BELÉNÉ, városi árvaszekei tölök néje, Aradon. — ID. HELEY JÁNOSNÉ szül. Balási Agnes, 63 éves, Tasnádon. — CSÁTHÓ JÓZSEFNÉ szül. Soós Veronika, 75 éves, Debreczenben. — ÖZV. ID. NAGY GEDRONE szül. Glós Mária, 87 éves, Jolsván. — ÖZV. KENDÉFFY ISTVÁNNÉ, szül. Sombory Amália, 65 éves, Mező-Ménésen. — ZAKA GYULÁNÉ, szül. Greisinger Róza, főgymnasiun tanár néje, 29 éves, Szekesfehérváron. — HAJDÚ JÁNOSNÉ szül. Konner Cecília, 28 éves, N.-Váradon. — GLUCZER JOHANNNA uróné, Budapest. — DEMETER JÓZSEFNÉ szül. Solymossy Vilma, 23 éves, Kolozsváron. — SZÜGYI DÁNIELNÉ, 21 éves, Mezőtúron. — ÖZV. FEHÉR PÉTERNÉ szül. Hertzeg Alojzia, 30 éves, Kecskeméten. — PÖRS ENDRENÉ szül. Bákay Mariska, 26 éves, Miskolczon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Magány. Miért ismét a sötét, vigasztalan hangulat? Inkább szeretnénk mást helyette.

Özvegy asszony. Igen csinos, megható. Szívesen közzöljük.

K-y. Van benne sok jó, egy pár igazán szép részlet is, de még több a baja. Első baja mindjárt a sok reminiscencia Petőfira (A pusztai télén) s Tompára (A pusztán) „Alföldi képek”, stb.) ez utóbbiban még a formában is, amiből a mit választottat rajta, t. i. a hatodik sor betelődésével, azzal rontott. Másik nagy baja, a képek, hangulatok, fölfelett tárgyak túlhalmozottsága, oda nem valóknak, a többiektől elütőknek felvétele a „tárgyszorozatba”, pl. a Szechenyi-szobor stb. Végre baj magoknak a képeknek is, itt-ott erőltetett, túlhajtott volta. Meg kellene rövidíteni s átfolgozni. Anyag hozzá van benne elég, csak tapintat legyen.

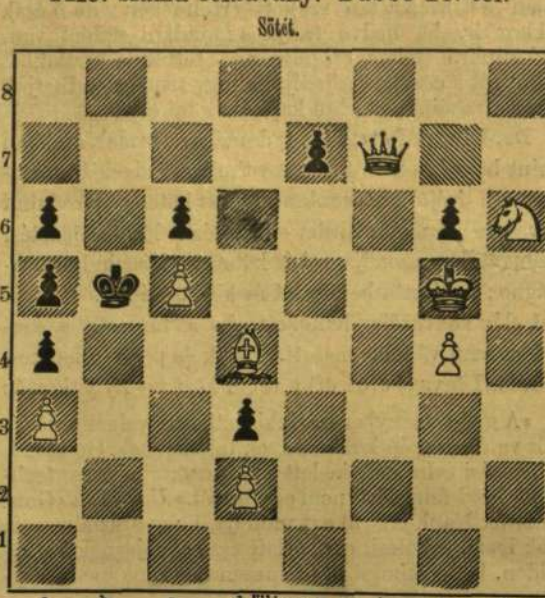
Dr. ... Az emlékek semmikép sem válik be s azért a név beküldésével nem is fáradsza magát.

Halavány aroz. Azért hogy valami úgy történt meg, a mint le van írva, nem következik, hogy jól legyen megírva s még kevésbé, hogy költői érteke legyen. A most küldött sem vált be.

Az agnó imája — nagyon gyenge „alkotás” vagy jobban mondva nem is alkotás, csak rég múlt idők divatja szerinti szószaporító, tartalmatlan vereselés.

SAKKJÁTÉK.

1419. számú feladvány. Dubbe Fr.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1412. sz. feladvány megfejtése.
Kondelik K.-tól.

Megfejtés.	Sötét.
1. Fe7—b8	Ke5—f6 (a)
2. Hd6—e4	t. sz.
3. d5—d6 v. Vg8—h7 matt.	
a.	
1. Vg8—g5	h5—h4 (b)
2. Vg8—g5	Ke5—d4
3. Fb8—a7 matt.	
b.	
1. Hd6—f5	Ke5—d4 (c)
2. Hd6—f5	t. sz.
3. Fe2—d3 v. Fb8—d6 matt.	
c.	
1. Vg8—g3	Ke5—f4
2. Vg8—g3	Kf4—g3
3. Hd6—f5 matt.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner Kornél. — Tarnóczon: Németh Péter. — A pesti sakkör.

HETI NAPTÁR. Január hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
9/V B 1. Január v. 1.	B 1. Marcial	28 E Több e. v. t.	13
10/H Vilmos p. k.	Pál remete	29 Apró szén.	14 Izmael
11/K Hygin p. v. t.	Higin	30 Aniziasz v. t.	15
12/S Tacian v. t.	Részold	31 Melánia sz.	16 Izrael
13/C Vidor egyh. a.	Vidor	1 Január 1887.	17
14/P Bódog a. d. v. t.	Bódog	2 Szilvesztra	18
15/S Pál rem.	Mór	3 Malakiasz pr.	18 S.-Sem.

Holdváltások: ☾ Holdtölte 9-én 11 ó. 48 pk. este.

TARTALOM.

Szöveg: Baross Gábor. — Zrínyi Ilona (Költmény Illyés Bálinttól). — Tavaszí rügyek. (Elbeszélés Mikszáth Kálmántól). — Mesterséges eső. — A bölény pusztulása. — A hódító Robur. (Verne Gyula regénye). — Egyveleg. — A cigány zene. — Modern házasságok. — Bajza József kiadatlan kéziratából. — Goblet, a francia kormány új elnöke. — Palissy és művei. — Irodalom és művészet. — Köztársasági és egyletek. — Mi újság? — Sakkjáték. — Szerkesztői mondánivaló. — Hetinaptár.

Képek: Baross Gábor, az új közlekedésügyi miniszter. — Két kép a „Tavaszí rügyek” című elbeszéléshez. — A hódító Robur. (3 kép). — A cigány zene. — Modern házasságok. (1. Illemházasság, 2. Erdékházasság) Goblet, a francia kormány új elnöke. — Palissy Bernát. — Tál, kigyóval és állati alakokkal. Palissy műve. — Zománcos tányér Palisytól, Rothschild Alfonz gyűjteményéből.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Ha mindenkit nem elégitene ki, már régóta nem is létezne. Sámeg-Csehi, Zalamegye. Tisztelt uram! Valóban rendkívüli s bámulatra méltó győghatásuk van az ön készített Brandt R. győgszer-féle svájci labdacoknak. Hogy azonban azok elterjedése a szenvedő emberiség javára ártalom is nyomatékossában eszközölthetessék, tisztelettel kérem a svájci labdacokról irt legújabb rőpiratát szíveskedjék megküldeni. Tisztelettel Mokor Pál. Mivel Magyarországon a Brandt R. győgszerész svájci labdacainak sokféle utáztatái léteznek, gondosan meg kell nézni, hogy minden dobozon megvan-e a védőjegy: egy fehér kereszt vörös mezőben s Brandt R. névalakja.

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr

BRILLANTIN

Legfinomabb szakál- és hajfényező, egy üveg 50 kr. Valódi Zöld dióhéj-olaj egy üveg 80, 40 kr. Kétféle Hajzess, mely a haj-kihullást megszünteti, erősíti a győgszer hajálaját, egy üveg 60 kr. Készítve Magyar hajszappán, fehér, barna v. fekete, egy doboz 25 kr. Legújabb Nővény hajfestő rudacs pomádé, mely az ősz haját azonnal szőkére, barnára és fekete eredeti színre festi meg, egy nagy do. 1 ft, egy kis do. 50 kr. Vidéki megrendelések 1 fttól fölfebb utánvételrel küldetnek. — Kapható egyedül üzletben VI., Nagymező-utca 45. Budapest, Tokody Ferencz, fodrász.

Ma

gyar Háziaszonyok háztartási és szép-irodalmi hetilapnak előfizetési ára: egész évre frt 6.— félévre — 3.— negyedévre — 1.50 «Mutatványszámok, kívánatra ingyen és bérn. küldetnek.» A «Magyar Háziaszonyok» kiadóhivatala Budapest, V. nagy-korona-utca 20. szám.

KÖHÖGES ELLEN

Dr. FÁYKISS

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg, használati útja szepesi kárpát-növény-cukorkák egy skatulya, haszn. útja szepesi kárpát-növény-lea 1 csomag, használati útjával 50 kr., kisebb csomag 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek!

15 év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánlottak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (számarhurut), náthás (influenza), szék-ellátás, idegesség, fejfájás, oldalmorás, kifogott torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerészénél Temesvárott (Józsefváros) Budapest: Török József gyógyszerészénél király-utca 12. szám; Thallmayer és Seitz, kereskedőknél Kochmeister Frigyes utódnál, és a legtöbb magyarhoni gyógyszerárban.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható, — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

LEÁNYAINK ÉS FIAINK

EGY-NÉHÁNY JELENET S TANULMÁNY A CSALÁDI ÉLETBŐL

Írta FORDITÓTTA
LEGOVÉ ERNŐ. FELEKI JÓZSEF.

Ara fűzve 2 frt. Diszkrétésben 2 frt 80 kr.

Tartalom: Szerző előszava. — Fordító előszava. — Két diplomata anyja. — «A király-asszonyok». — A nagyanya és unokája. — Lili kisasszonynak, Párisba. — Egy gyermek emlékezete. — A versenyrás. — Két előbeszéd. — Az erkölcsi oltóg. — Egy telt-ment. — A kis markos-tündér. — Prié János. — Egy tudatlan tudományos utazása szobája körül (1-ső töredék). — A vak Jakab három foglalkozása. — A legelső jelensége. — A királyi fiúvérenek nevelése. — Az udvarias-ság. — A kinek a leánya nem akar helyesírást tanulni. — Ottléle nevelés. — Egy nehéz győgladás. — Tisztelet az öreg-kornak. — Becsületesség a gyermekkorban. — A legelső állhatatos anyja. — A gyermekek és a szolgák. — A hagy-mákból épült ház. — Egy tudatlan tudományos utazása szobája körül (2-ik töredék). — Kontárkodás a nevelésben. — A fájdalom megmentő ereje. — Egy megbocsátóható bűn. — Negyvenez frank története. — A tekintely. — Az egyéves önkényes hazaeérkezése.

HIRDETÉSEK.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT”

kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

az 1887-ik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA. XXXII. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Fűzve 50 kr.

PROTESTÁNS ÚJ KÉPES NAPTÁR. XXXIII. évfolyam. Szerkeszti Dúsz Sándor. Fűzve 50 kr.

FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXIII. évfolyam. Szerkeszti Sporzon Pál. Fűzve 80 kr.

LIDERCZ-NAPTÁR. XXVI. évfolyam, képekkel; tartalmaz bűneseteket, csodálatos tünemények-, tündér-regiket, vadász és utikalandókat stb. Fűzve 60 kr.

HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XX-dik évfolyam. Fűzve 60 kr.

NŐK NAPTÁRA. XIX. évfoly. Képekkel. Fűzve 60 kr.

BORÁSZATI NAPTAR. Szerkeszti Nyári Ferencz. XIV. évfolyam. Fűzve 80 kr.

SZÉKELY-EGYELETI KÉPES NAPTÁR. Szerkesztő-bizottság: Bochkor Károly, Buzogány Áron, Deák Farkas, Nagy Gábor, Szász Károly, Szilágyi Sándor, Turóczi Adolf. VI-dik évfolyam. Fűzve 25 kr.

NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XXII. Jahrg. Geheftet 50 kr.

HATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdasítztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.

A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel. XXXII-ik évfolyam. Fűzve 25 kr.

UJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.

NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.

1887. jan. 121. sz. 1887. jan.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Deák és Beust találkozás. — Csengery Antaltól. Kirándulás Erdélybe. (I.) — Hunfalvy Páltól. Családfenntartás és örökjogi javaslat. — Zsögöd Benőtől. Östörténet és nemzeti hűség. — Vámbéry Ármintól. Egy szakáll története. Beszély. — Berczik Árpádtól. Költömenyek: Mindvégig. — Intés. — Arany Jánostól. Gróf Beust Ferdinánd. — Pulszky Ferenczről. Biztosítási politika. — Fenyvesey Adolftól. Pauler Gyula mint kritikus (I.) — Salamon Ferenczről. Értelstő: Kemény Zsigmond: Kódképek a kedély láthatá-rán. — d. — Michalek M.: Nala. — Sz. K. — Guellemín A.: A mágnesség és elektromosság. Fordították Bartoniek G. és Czögler A. — Lengyel Istvántól.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenhátszor 120 lnyvi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világáért foglalkoztatják a szellemeket s mintegy követhető kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzet-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár elfogad. Bécsben, Sze-jinski György cs. k. egyet. könyvtár, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak baltalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN TARSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

NEGYVEN ÉV VISZHANGJA

Írta

JÓKAI MÓR

Ara fűzve 3 frt 60 kr. — Diszkrétésben 5 frt.

Aphorismák és gondolatok Jókai összes műveiből.

Tartalom: Negyven év viszhangja. — Szereltem. — Költészet. — A nők ereje és győgsége. — A férfiak ereje és győgsége. — Hazaszeretet. — Árulás. — Hit és vallás. — Hitetlenség. — Szabadság. — Dicsőség. — Háberu. Béke. — A család. — Elválás. — A szív kis világa. — A költő világa. — Szenvedélyek. — Kétségek. — Jellem. Becsület. — Forradalom. Reactio. Bukás. — A magyar ember. — Szenvedések. Öngyilkosság. — Nagy emberek. — Politika. — Nemzeti hadsereg. — Bölcsesség és bohóság. — Pénz. Nyomor. — Társadalom. — A pápa. — A pap lelki világa. — A külföldről. — Történelem. — A szent természet. — A tenger. — Színészet. — Festészet. — Ügyvédek. — Keskedés. Munka. — Gazdaság. — Kőbor eszmék. — Más népek. — Urak urfiak. — A játék. — Az ifjuság.

Valamennyi külföldi szerekkel előnybe helyezendők, a magyar közönségnél különben már legjobban hírnévnek és fokozatos elterjedésnek örvendő a külföldi labdac- gyárosok óriási reklámja dacára, százezer esetben tíz éven át legjobban megkísérlet és több éveken át a bel- és külföldön nyert tapasztalatok nyomán, csakis növény-kivonatokból összeállított dr. Kvapil

kárpáti egészségi labdacok,

melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nem erőszakolva, hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorhaj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóláz, aranyér, bőrkütsések és sárgaság ellen. — Pótolja a keserűvizeket, melyek vizenyös ürülést eszközölnek.

Egy skatulya ára 21 kr., egy tekercs 6 skatulyával 1 frt 5 kr., nem bérmentes küldeményül 5 kr. bélyegdíjjal több. Ha a labdacok árához 20 kr. mellékeljük és az egész összeg posta-utalvánnyal beküldjük, akkor a megrendelt mennyiség az összes birodalomba bárhol bérmentesen beküldetik.

Raktárak: Budapest: Pataky Károly gyógyszerésznél, az újépület átellenében; Pozsonyban: Erdy István a «vörös rák»-hoz címzett gyógyszerésznél; Debreczenben: Mihályovits István gyógyszerésznél; Kecskeméten: Molnár János gyógyszerésznél; Szegeden: Kovács Albert gyógyszerésznél és Temesváron: Tócsányi István gyógyszerész.

Legújabb halálhírek!

Igen tisztelt ur! Saját tapasztalásom vezet engem arra, önnek kitűnő egészséglabdacsait társulatban tartani, kérem tehát szíveskedjék azonnal nekem egy tekercset postautalvánnyal küldeni. Turóc, 1886 máj. hó 3-án Frank Károly, uradalmi szakács.

Vinkovce, 1886 március hó 15-én Winter Károly, szabómester.

Kereskedelmi takarékos és hitelszövetkezet

Gizella-tér 2. sz. I. em.

Bazilika-sorsjegyek részletfizetésre

Főnyeremény 200,000 és 100,000 frt és több mellényereménnyel adómentes.

Évente 3 húzás, legközelebbi húzás f. é. február 1-én.

Ezen, nyeremény-tervezeténél fogva oly előnyös sorsjegyeket következő feltételek mellett adunk részletfizetésre

5 darabot 28 hó alatti lefizetésre à 2 frt
10 „ 28 „ 4 „

Ezen, az elzáróztatásnál sokkal előnyösebb módszerét a vásárlásnak — mivel a törvény által fölvizsgáltatik s továbbá az elzáróztatásnál darabonként 2 frt, részletfizetésnél pedig 10 darab után csak 2 frt, részletfizetésnél pedig 10 darab után csak 4 frt fizetendő — mindenkinek a legmegelőbb ajánljuk, meggyezzenek azonban, hogy a részletfizetést csak az esetben bocsájtsuk a vevő rendelkezésére, ha legalább az első két részletet befizeti.

Felkérjük becses megrendelését, hogy a részletfizetés már a húzás előtt birtokában lehessen, minél előbb eszközölje. — A részletfizetés lekött sorsjegyek különféle sorszámból állítatnak össze. A legkisebb nyereménnyel kihúzott sorsjegy értéke kifizetetik, s szelvénye mindaddig tovább jár, míg fő- vagy nagyobb mellényereménnyel ujalag ki nem húzatik.

Részletfizetésre vett sorsjegyeknél az esetleges nyeremény minden levonás nélkül a részletfizetéséig illeti. — Vidéki megrendelések postautalvánnyal eszközölhetők s postafordultával intéztetnek el; ideiglenes nyugtával a feladó-vevény szolgál. — Utánvéti megrendelések nem vétetnek tekintetbe. A t. közönség szíves figyelmébe ajánljuk azon körülményt, hogy ügyünköt nem tartunk s így kérjük minden érintkezést egyenesen a szövetkezettel eszközölni.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Benke Gyula elnök.

Peterdy Lajos vezérigazgató.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Bezirk, Stephansplatz Nr. 6.

JÓKAI MÓR MUNKÁI.

Népszerű kiadás.

Egy-egy füzet ára 40 kr.

Egy-egy füzet ára 40 kr.

1. A varchonták.
2. Fortunatus Imre. — Shirin.
3. Kalóz-király.
4. Sonkoly Gergely. — A drágakövek.
- 5-9. Toróvilág Magyar rszagon. 5 füzet.
10. A buntárs. — Nepean sziget.
- 11-12. A kétszaru ember. — Az egyiptusi rózsza. 2 füzet.
13. Koronát szerelemért. — A Hargita.
14. Petki Farkas leányai. — Háromszéki leányok. — A két szász.
15. Begék.
16. Caranus. — A nagy-enyedi két fűze.
17. A serfőző. — A nyomorék naplója.
- 18-20. Erdély aranykora. 3 füzet.
- 21-23. Csataképek 1848-1849-ből. 3 füzet.
24. Bujdosó naplója. — Kurbán beg. — Megölt ország. — Humorisztikus papírselejtelek. 2 füzet.
- 25-26. A fehér rózsza. — Magyarhon szépségei.
27. Szomorú napok. 2 füzet.
- 30-31. A jancsárok végnapjai. 2 füzet.
- 32-37. Kárpáthy Zoltán. 6 füzet.
- 38-43. Egy magyar nábob. 6 füzet.
- 44-47. Új földesúr. 4 füzet.
- 48-50. Szegény gazdagok. 3 füzet.
- 54-55. A magyar elődöböl. 2 füzet.
- 56-59. Hétköznapok. 4 füzet.
- 60-63. A régi jó táblabírák. 4 füzet.
- 64-65. Délvirágok. 2 füzet.
- 66-67. Milyenek a nők? 2 füzet.
- 68-71. Véreskönyv. 4 füzet.
- 72-73. A magyar nép élce szép hegedűszóban. 2 füzet.
- 74-76. Arnyképek. 3 füzet.
- 77-82. A köcsvár ember fia. 6 füzet.
83. Milyenek a férfiak?
- 84-89. Politikai divatok. 6 füzet.
- 90-93. Mire megváltunk. 4 füzet.
- * 94. Oceania. Egy elcsúszott világész tört.
- 95-97. Az elátkozott család. 3 füzet.
- 98-99. Felfordult világ. 2 füzet.
100. Elbeszélések.
- 101-112. Dekameron. Száz novella. 12 füzet.
113. Egy asszonyi hajszál. Történelmi regényvázlat.
114. Az életből allesve.
- 115-119. Névtelen vár. Történelmi regény. 5 f.
- 120-121. Népvilág. Elbeszélések. 2 füzet. Tartalma: Kedve: alyanak. — A falu bolondja. — A világ vége. — A népdalok hőse. — Keselyű Péter. — Kötél ártatra jo (komáromi mendemond). — Emberek és keltáru állatok (Orbi pictus). — Sic vos non vobis. — A hazajáró lélek. — A részpatáki lelkes.
- 122-124. Szécsend alatt. Elbeszélések. 3 f.
125. Észak honából. Muszka rajzok.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stephansplatz Nr. 6.

AZ IPARTÖRVÉNY MAGYARÁZATA.

A földművelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium hivatalos adatainak felhasználásával

IRTA

Dr. BALLAGI BÉLA.

Magában foglalja az 1884. XVII. törvényezik végrehajtása iránt kibocsátott összes miniszteri rendeleteket, s elvi jelentőségű határozatokat.

Ára füze 2 frt 50 kr.

E művet a földművelés, ipar- és kereskedelemügyi magyar kir. miniszter úr f. évi 24954. számú rendeletével valamennyi ipartestületnek, kereskedelmi és iparkamarának megszerzésé végett ajánlotta, valamint felhívta az összes törvényhatóságokat is a szoban levő könyvnek terjesztésére.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest egyetem-utca 4.)

3-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, JANUÁR 16.

XXXIV. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 évf. — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 1 egész évre 8 frt
félévre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt
félévre — 3 *
Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldj la esatolandó

JENŐ FŐHERCZEG

A NÉMET REND FOGADALMI LOVAGJÁVÁ AVATATÁSÁ.

MINDNYÁJUNK emlékeztetében van még ama humanisztikus, a keresztény felebaráti szeretet s az igaz lovagiaság szellemétől áthatott áldásos működés, melyet a *souverain málta* és a *magas német lovagrend* az utolsó szerb-bolgár háború alatt a legkitünőbb szerzett és berendezett egészségügyi vasúti vonatával, kocsiparkjaival és tábori kórodáival a sebesült katonák ápolása, a csatatérrel való elszállítására s a lovagrendi kórházakban történt gyógykezelése terén kifejtett.

A sváborsági Frigyes által 1190-ben, Acre városának ostromzárólása alatt több bugzó német kereszties vitéz hozzájárulása mellett alapított s a «Jeruzsálemi Boldogasszonyunk ispityáról nevezett magas német lovagrend», mely az alapítását követő első századokban souverain jogokat gyakorolva, hadseregeket tartott, a keresztény hitet karddal és békés eszközökkel terjesztette s a hajdani pogány poroszokat is megtérítve, országukat jogara alá hajtotta és melynek meghódított területe és tartományai az Odera folyótól a finn tengeröböljig terjedtek, jelenleg mint közvetlen osztrák császári hűbéres áll fenn. Nagymestere azóta, hogy a rend osztrák-hűbér, mindenkor az osztrák-magyar uralkodóház egyik főhercege, s e tisztelet jelenleg Vilmos főherceg viseli, ki 1863-ban intronizáltatott mint a német lovagrend nagy- és németmestere.

A rend lovagjai 16 óre terjedő ősi próbát tesznek le a rendbe való fölvétel, illetőleg a novíciátus megkezdése előtt, mely egy évig tart; az alsóbb papi felszentelésekben részesülnek, a coelibatusnak vannak alávetve s a lovagrendnek uradalmakból és tőkepénzekből álló igen jelentékeny vagyonából évi járulékot (commenda) huznak. A fogadalmi lovagoknak (Professritter) s egyszersmind a rendnek is a főnöke a nagy- és németmester (Hoch- und Deutschmeister). A rend különböző osztályai: a nagy-kapituláriusok, (Gross-Kapitularen), a nagy kommandátorok (Gross-Comthure), a tanácsvezérek (Rathsgebieter) s az országos kommandátorok (Land-Comthure). Azonkívül a rendhez tartoznak annak tiszteletbeli lovagjai, a rendnek affiliált marianusok (a német lovagrend Mária-keresztjének vitézei), és a rend lelkeszei és apáczái, kiknek száma több százra rug. A rendnek négy kórháza van, melyeket saját költségén

tart fenn. Háboruban 44 katonai egészségügyi train-oszlopot állít ki a hadi színhelyre, azonkívül tábori kórházakat is szervez.

A német lovagrend jövőbeli nagymesterül Jenő főherceg van kizemelve, ki már egy év előtt jelentkezett, hogy a rendbe való fölvételét kérelmezze. 1885. karácsony napján kezdte meg egy évi novíciátusát, mely 1887. január 10-ikén ért véget. Ugyane hó 11-ikén tartott meg ünnepélyes felavattatása, beöltöztetése és lovagvá utése az Augusztiusok templomában. Ez ünnepély felette komoly jelleggel és nagy horderejű következményekkel bir az ifjú főher-

ceg életére és jövőjére, mert a fogadalom szerint örökre lemond a házasság és családalapítás reményéről s azt az esküt teszi le ő is, mint minden más fogadalmi lovag, «hogy teste szeplőt-lenségét megőrizendi, a keresztény hitet szükség esetében karddal is terjeszteni akarja s hogy az árvákat, özvegyeket és szűzeket megvédeni fogja az igazságtalanság ellen, stb.» Miután azóta, hogy a hajdani souverain német lovagrend az osztrák császár hűbérese lett, mindenkor a Habsburg-ház egyik főhercege áll a rend élén mint annak nagymestere: az e cselra kizemelt főherceg rendesen 24-ik életévének elérése után

JENŐ FŐHERCZEG, A NÉMET REND FOGADALMI LOVAGJA.

Dr. Székely fényképe után rajzolta Biczó Géza.

A «Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben I. Stefansplatz 6.

GAZDASÁGI VEGYTAN

IRTA

Dr. WILDT JENŐ

a poseni gazd. vegytani kísérleti állomás főnöke.

A HATODIK KIADÁS UTÁN FORDITOTTA

Dr. NEMES GYÖRGY.

Negyenegy a szöveg közé nyomott ábrával.

Ára füze 1 forint 40 krajczár.

TARTALOM. Bevezetés. — A növények általános összetétele. — Azon elemek, melyekből a növények szerves része össze van téve. — A tápszerek, melyekből a növények szerves része képződik. — Azon elemek, melyekből a növények szövetlen (éghetlen) részei vannak összetéve. — Talajtan. — A növények táplálkozása. — A tápanyagok felvétele a talajból. — Trágyatan. — A takarmány anyagok közelebbi alkotó részei. — Az állati test fontosabb alkotó részei. — Az állati táplálkozás törvényei. — A takarmány emészthetősége és tápláló értéke. — A gazdasági hasznos állatok táplálásáról. — Bétürendes tárgymutató. — Függelék. A magyar királyság mezőgazdaságára vonatkozó statisztikai adatok.

A «Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

KERESKEDELMI

IRÁLYTAN ÉS LEVELEZŐ,

EGYBEKÖTVE

KERESKEDELMI ÉS MAGÁN-ÜGYIRATOKKAL.

GYAKORLATI KÉZIKÖNYV KERESKEDŐK, GYÁROSOK, PÉNZ- ÉS IPARVÁLLALATI TISZTVISELŐK ÉS MÁS IPARÚZÓK HASZNÁLATÁRA.

IRTA

HANZÉLY FERENCZ.

A PESTI KERESKEDŐ IFJAK TÁRSULATA ÁLTAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰ

HARMADIK JAVITOTT KIADÁS.

Ára füze 2 frt 40 kr.

Vászonba kötve 3 frt.